

382941

CENZURAT: G. MELCU. 00000

NÉPBIZTOSOK
FUTÁSA,
A FRONTROL

BCU Cluj / Central University Library, Cluj

EGYÉB SZENZÁCIÓS
• RIPORTOK •
A KOMMÜN IDEJÉBŐL

SZERKESZTETE. SZERÉNYI SIMON

ÁRA 5 KORONA

Kiadja: KÁTAI ALBERT. BUDAPEST.

Cenzurat: G. Molcu

Népbiztosok futása a frontról

és még sok szenzációs leleple-
zés a kommün napjaiból

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Szerkesztette:

SZERÉNYI SIMON

Ára 5 korona

KÁTAI ALBERT KIADÁSA BUDAPEST.

382941

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A függöny

legördült. A nézők elgondolkodva mennek' haza felé az irtózatosságot követő tragédia után, amely szemük előtt lepergett. Mindnyájunknak van valakije, aki elesett a pokoli játékban. És most gondolkozz: hogy is történt az egész? Mikor kezdődött az életed pusztulása, tévelyegsz-e a messiási idegen, halott események között, mint a gyermek az éjszakai mezőségen, vagy pedig megtudod mondani a napot: ime, ekkor bujt ki az ördög a sülyesztöböl. És kérlek, hol kezdődnek a dolgok és hol végződnek? Vajjon te érintetlen és fehér hópehely voltál-e a sötét bünöktől forró és kormos világon, aki magános könnyé olvadtál az élet irgalmatlan tüzén, vagy talán — tudsz-e róla? — te is egy sötét és maró lángocska voltál a gigászi máglyán, amelyen élő és vérző testvéreid csontjai üszkösödtek meg. Én nem felelek neked, mert

én és a többiek, akik ezt a könyvet irtuk, csupán egyszerű nótáriusai vagyunk az életnek, gögös és önmagunkba zárkózott névtelenek, akik, mint az árnyék kíséri a végtelen messzeségben lángoló Napot, kísérik a bűnös sötét és végtelen bánatú ólomárnyékával a napok izzón hamvadó fáklyáit, amelyek az örökkévalóságba futnak le, mint a hulló csillagok. Amik tehát itt következnek, ne tekintsd azokat másnak, mint apró és fakult jegyzeteknek az élet margójára, amelyeket újságírók készítettek el maguknak, mert akkor — tudod — úgy látszott, hogy ennek a mesterségnek végleg befellegzett, és csak az éjszaka titoktartó csendjében jegyezhetünk fel egyet-mást, mint ahogy az ópiumszívó úzi éjjélkor bűnös szenvedélyét. Amiket tehát ebben a könyvben olvasni fogsz, az mind megrendítően igaz, és az újságokban is olvashatnád őket, ha ugyan már megindultak volna zugva és jajgatva a rotációs gépek... De még nagy csönd van a világon, és ezt a csöndet törjük meg mi ezzel a könyvvel, mintegy kétségbeesett kiáltással. Mert halál van ebben a könyvben és vér és könny és csalódás és csőd... de azért jól védj eszedbe: itt ítéletet nem találsz, mert e sorok csupán ólomszürke, árnyéka a hamarosan izzó, csudálatos, örökkévaló életnek, amelyhez

e könyv íróinak épp oly kevéssé van közük, mint a vándornak a napos táj fölött suhanó felhőhöz, amely úgy hurcolja árnyékát az érett mezők felett, mint egy sötét gyászlobogót. És mit tudod te: hátha csak álom az egész! Egy szörny, vagy egy isten álmodik valami végtelen távoli csillagon és mi csak ennek az álomnak vagyunk elfutó alakzatai — és ha az isten egyszer felriad álmából, mi meghalunk — vagy nem? Lehetséges különben, hogy ez az utóbbi állítás merő feltevésen alapszik, amelyet csak a fékezhetetlen és minden valóságosságot megcsufoló költő talált ki és így azért én, az objektív és rideg adatokat mérlegelő újságíró semmi esetre sem vállalhatom a felelősséget.

Népbiztosok futása az összeomlott vörös frontról.

(Hogyan menekült meg Vágó Béla és Pogány József népbiztos a
BCU Cluj / terroristák előtt) Library Cluj

Nem katonai szempontból írjuk le a vörös front összeomlását, nehéz is volna stratégiai szempontból elbírálni olyan ütközeteket, amelyeket nem katonák, hanem főportási egyenruhába öltözött ügyvédek, jogászok, gépirőügynökök és kiadói hivatali tisztviselők vezettek. Sőt talán humorosnak is tetszenék az olvasók előtt a Pogány- és Landler-féle hadvezéri zenik képességének méltatása, ha nem került volna ez a vörös farsang sok ezer és ezer szegény magyar munkás és földműves életébe. Ezek a mélyebb emberi szempontok azok, amelyeknek fájdalmas, hágyadt őszi fényénél a vörös hadsereg csatáit nézzük, és ime, ezért vonultunk fel kövér ügyvédek, rossz jogászok és különféle fél egzisztenciák ellen a betűk ölonlégióit, amelyek némaságukban mint az ártatlanul kiontott vér, tanuskodnak a haszonleső és léha álproletárok ellen, akik a végső veszedelembé sodorták a bennük bízó egyszerű munkásokat és az utolsó pillanatban gyáva hazugságokkal, ravasz vesztegetéssel mentették az irhájukat... De hogy a sok-sok szegény bajba döntött emberrel, akiknek a homlokára a

vörös katona helyegzőjét sütötték rá akaratum ellenére, és akiket kétségbeesetten várt otthon az éhes család, vagy az elaggott szülő, mi történt, — nem törődtek. Égő falvak, ártatlanul legyilkolt emberek, nyomorékok és sebesültek ezrei küldik néma átkukat a népbiztos-elvtársak után, akik pezsgős vonaton kéjutaztak el a halál és pusztulás országából...

Julius 21-ére, hétfőre volt a nemzetközi sztrájk proklamálva, — erre a napra harangozták be a vörös hadsereg döntő diadalát a románok ellen. Két nappal előbb, július 19-én, szombaton kezdte meg a vörös hadsereg a nagy offenzívát, és rákövetkező szombaton, július 26-án, — éppen egy héttel az offenzíva megkezdése után, teljesen felbomlott a vörös hadsereg, négy napra a „világsztrájk” után.

Irhatott a „Vörös Ujság” azt, amit akart; terjeszthettek a fronton a világforradalom bekövetkezéséről szóló internacionális frázisokkal telt röpcédulákat, szavaihattak az ezredek politikai megbizottai, senki sem adott többé hitelt szavuknak. A legszűkebb látókörű vörös katona is belátta, hogy az állítólag eljövendő nemzetközi világforradalom álma csupán néhány fantasztia és tudatosan hazudozó agitátor találmánya.

A vörös katonák belátták, hogy akár tíz évig is fegyverrel védhetnék a frontot, ha a világforradalomtól várják a békét. Julius 21-éig hittek még a nagy világégésben és amikor nem következett be, a vörös hadsereg egységei csafódottan és kétségbeesetten, — mint akik az égő házból menekülnek — futottak a már ellenforradalmi hangulattal átitatott főváros felé.

Julius 25-én, pénteken este kezdődött el tulajdonképpen a visszaözlés a frontról. Egész éjszaka, és a szombatra virradó reggelen fejvesztetten, soraikat teljesen felbontva, fáradtan, kimerülten futott gyalogszerrel a vörös hadsereg egy része Turkevőről vissza Szolnokra. Ez a távolság 70 kilométer. Vasut egyáltalán nem volt és alkalmatosság meg nem volt elég. Az autókat a népbiztosok és más ehhez hasonló állást betöltő elvtársak használták a front mögött. A románok elől visszaözlő vörös katonák annyira nem bírták a gyaloglást, és oly gyors iramban kellett menekülniök, hogy cipőiket levetették és azt kezükben tartva futottak be Szolnokra.

I. felvonás Szolnokon.

Szolnok akkor már valóságos bábeli képet nyújtott. Az utcákon fetrengtek a sebesültek, akiket a vöröskeresztes vonatokból dobáltak ki, hogy azokon is vörös katonák menekülhessenek a fővárosba. Mindenütt ordítózás, puskadördülés és gépfegyverropogás hallatszott. Senki sem aludt akkor éjszaka a máskülönbösen végtelenül csöndes alföldi városban. A főtéren tábortüzek égtek, az éhes katonák, mint a farkasok vetették magukat a tábori konyhákra, de a lezárt üzletek redőnyeit is feszegette már a minden hadsereggel együtt vonuló rettenetes csöcselék. Szinte minden félórán elterjedt a híre, hogy az ellenség már megérkezett, most vonul be a külvárosba, ilyenkor asszonyok jajveszékelve futottak be a házakba, és szólitották magukhoz aggódva gyermekeiket. Minden ablakból lámpafény sugárzott ki: aki csak nem volt ágyban fekvő beteg, még a legszegényebbek is, pakolták össze cök-mókjukat, annyira félték a visszaözönlő, rendetlen és minden törvény alól felszabadult vörös hordáktól. Rettenetes éjszaka volt ez; a céltalan rohanás, ordítózás, jajveszékélés és puskaropogás a kis város utcáin, a haláltól, az elpusztulástól való irtózatcs állati félelem: pánik.

Még az esti órákban *Vágó Béla* népbiztos, az első hadtest parancsnoka értesítette *Kun Bélát*, hogy nagy szerencsétlenség történt, a vörös hadsereg legelszántabb csapatai: a pesti vörös munkásezredek megtagadták az engedelmességet, rendetlen futásban menekülnek hazafelé. Az éjszaka folyamán egyre özönlő katonaság egy része, mintegy 12.000 ember befészkelte magát a pályaudvarra, lefoglalták azokat a vonatokat, amelyeknek újabb erősítéseket kellett vinni a harctérre, és követelték, indítsák őket Budapest felé. Kora reggel az általános pokoli zürzavarban, amikor a katonák fegyveresen követelték, hogy engedjék őket haza, a pályaudvar előtt felhangzott az internacionále. Dolgoztak a rézfuvók és a dobok, a katonai zenekar vonult ki *Kun Béla*, *Landler Jenő* hadseregfőparancsnok és *Julien* vezérkari főnök tiszteletére, akiknek különvonatai csaknem egyidőben futottak be. A kövér, cvikkeres *Landler*, a levitézlett ügyvéd hadseregfőparancsnokhoz illő méltósággal vonult el a vörösök arcvonala előtt. *Kun Béla* nagyon ideges volt, azonnal tanácskozássra vonult vissza *Landler* és *Julien*-vel. A hosszas tanácskozás eredménye az volt, hogy Szolnokot mindenképpen tartani fogják. A hazakészülő katonákat egy külön erre a

célra szervezett terrorcsapattal leszedették a vonatokból, addig mintha semmi különösebb dolog nem történt volna, *Pogány József*, aki pár órával később érkezett nyaralásából Siófokról különvonatával, — elvonult néhányszor ünnepi pózban a katonai zenekar előtt. A szombati nap nagyobb része hiábavaló szónoklatokkal telt el. *Vágó Béla*, a szétzüllött hadtest parancsnoka és a többi népbiztos valósággal könyörögtek a katonáknak, dupla menázsit és dohányt osztattak ki közöttük. És így végre rábírták őket, hogy tartsák meg Szolnokot.

A késő délutáni órákban már a románok ágyutüzében állott a város, a vörös hadsereg tüzérsége Szolnok mögött, Ószolnokon helyezkedett el, onnan vizsnoozta a tüzet, hogy némiképpen fedezze a visszavonulást.

Ószolnokon szélteit a Vágó-hadtest vezérkara és különvonata.

Oly veszélyes volt a helyzet, hogy a Vágó-hadtest vezérkari tisztjei követelték, hogy a hadtestparancsnokság székhelyét tegyék át Ceglédre, mert féltő volt, hogy a románok átlörő mozdulattal elfoglalják Szolnokot és a hadtest vezérkarát a népbiztosokkal, *Kun Bélával együtt foglyul ejtik.* Már a népbiztosok különvonatai is tűzben állottak. *Kun Béla* este kilenc óra tájban egy pillanatra elhagyta szalonkocsiját, néhány percre elgondolkozva sőt a Perronon, az ágyuzengés már egész közről hallatszott, és a népbiztos ijedten fordult vissza kocsijába, *Kun Béla* n látszott az ijedtség egész testében remegett és az éjszaka leple alatt a hadsereg főparancsnokkal, a vezérkar főnökével, és az időközben odahívott első hadtest vezérkari tisztjeivel együtt Ceglédre utazott.

Egy annyira nyílt eszű ember, mint *Kun Béla*, mennyire tévesen ítélte meg a helyzetet, azt a legjobban bizonyítja *Gábor Mózes* politikai megbízott előtt a menekülő vonaton tett kijelentése:

— Pár napi agitációs munka után meg vagyok győződve — ismét sikerül helyreállítanunk a hadsereg fegyelmét.

Sőt még olyan kijelentést is tett a vörös hadsereg akcióképességére vonatkozóan, amiből újabb offenzív természetű szándékára lehetett következtetni. Ő is, *Vágó* is, komolyan hitték, hogy a mintaszerűen felszerelt, fegyelmezett és lelkes román hadsereget nemesak megállítják, hanem vissza is szorítják. *Kun Béla* annyira bizakodó volt, hogy vacsora után tojásos-galluskát és meggybe-főttet rendelt, amik kedvenc ételei voltak. A népbiztosok Cegléd n

maradtak, Kun Béla kivételével, aki visszautazott Budapestre — agítáink.

II. felvonás a frontokon.

Az első felvonás Szolnokon játszódott le. A második felvonás a frontokon ment végbe. A frontokról mindenünnen eszeveszetten menekült a vörös hadsereg: négy teljes napon át.

A harmadik felvonás Cegléden.

A harmadik felvonást a Szolnokról is visszaözönáló vörös seregek vezetik be. Julius 31-én, csütörtök reggel a szolnoki vörös csapatok már Cegléden voltak. Egyenként érkeztek meg a népbiztosok: Hamburger, Bokányi és a többiek. A menekült katonavonatok gyors egymásutánban futottak be a pályaudvarra, és amikor már ott nem fértek el, a nyílt pályákon állottak meg. A katonák küldöttségeket irányítanak a népbiztosokhoz. Az első küldöttség a budapesti első vörös ezredé, — mind kijelenti, hogy tovább egy percre sem harcolnak — és ezután ismét beszédek, végtelen szónoklatok következtek, csakugy, mint Szolnokon. A szolnoki felvonás jelenetei megismétlődnek. A népbiztosok könyörögtek, kérték a katonákat, hogy menessék meg a proletárdiktatúrát. — Végső veszélyben vagyunk — mondták — ma még a ti kezetekben van a fegyver, amelyet holnap a burzsoázia ragad meg, — a katonák közzönösen hallgatták végig a beszédeket. Vágó, Hamburger és Bokányi szónoklataira csak egy válasz volt: *békét, békét!*

A népbiztosok végül már csak azért rimádkodtak a katonáknak, hogyha már nem harcolnak tovább legalább a fegyvereiket rakják le — és adják át azoknak az elvtársaknak, akik tovább hajlandók harcolni, — ők pedig fegyver nélkül vonuljanak vissza. A csapatok ezt sem voltak hajlandók megtenni.

A MÁV. északi főműhelyének tüzérsége Kun Béla különvonatával szemben rakja le ágyuit.

Estére már a magyar államvasut északi főműhelyének munkásaiból alakult tüzérség is megérkezett Ceglédre Ószolnokról.

Ebben az órában érkezik meg Kun Béla különvonata is. A máv. főműhelyének tüzésége az ágyukat Kun Béla különvonata előtt rakja le teljes tüzéségi felszereléssel — és egyenesen a népbiztosok különvonatainak szegzik azokat. Ott az egész vezérkar, — tanácskoznak. Előbb Pogány beszélt, különösen a máv. tüzéségéhez intézi szavait, majd Bokányi és Vágó. Kun Béla különvonatának ablakából az éjszaka csendjében hallgatja végig a szónokokat, akik este 7-től egész éjfélutáni egy óráig ostromolják lelkesítő beszédekkel a katonákat.

— *A munkásság örökre elveszti hatalmát Magyarországon* — mondja Pogány — *ha most leteszitek a fegyvert.* — Bokányi az ellenforradalmárookra hívta fel a katonák figyelmét, — *azok züllesztették szét a frontot,* — mondotta. *Ne végezzetek fél munkát,* — könyörgött a katonáknak — *az egész világ proletáriátusa red-tok figyel.*

Vágó Béla már fenyegetőzött. Azzal fenyegette meg a katonákat, hogy *Budapesten már a terrorcsapatok várják őket.* Mind-ezen könyörgésekre és fenyegetésekre fagyos csend válaszolt. A hiábavaló erőlködésekre Kun Béla ki is üzent népbiztos-társainak, elég volt már a beszédekből. Végre elveszítve hidegvérét, ő maga kiáltotta oda az ablakból:

— *Ennek a társaságnak már hiába beszéltek.*

Ezek voltak Kun Béla utolsó szavai az összeomlott fronton a vörös katonákhoz. Félkettőkor fut ki Kun Béla vonata a ceglédi pályaudvarról. Hajnalban már Budapesten, a szovjetházban tanácskozik a szocialista vezetőkkel: Weltnerrel és Haubrich-chal.

Péntek délután szovjet-ülés: riadó! A tanácskormány lemondott. Telefonbeszéd Cegléd és Budapest között. Vágó és Pogány kétségbeesetten járnak fel és alá a ceglédi pályaudvaron. Vágó Béla oly ideges, hogy a haját tépi, kíséretükben levő terroristák felfigyelnek: valami történt Budapesten...

Most már egy lépést sem tágítanak a népbiztosoktól. Ha veszni kell, pusztuljanak el velük együtt.

Elérkezik a menekülés pillanata. Éjeli 1 óra van. Pogány ügyes eszelt eszel ki. Vágó hajtja végre. Maguk elé hivatják Patlantyust, a terrorcsapatok főnökét. Vágó Béla nagyobb összegű kék pénzt ad át neki. — *Ossza szét a terroristák között* — mondja neki. — *Ja igaz,* — veti oda könnyezően Vágó — *sürgösen Pestre kell utaznunk valami tanácskozásra. Holnap visszajövök* — és meg-

kérte Pattantyust, addig míg visszajön, tartsák fenn a rendet, mert az éjszakában mind fenyegetőbben hallatszott a menekült katonák istenkáromló ordítóása. A népbiztosok még intettek a különvonat ablakából a szegény becsapott *Pattantyusnak*:

— *A viszonylátással* — mondták barátságosan a terrorfőnöknek, aki talán ma is őket várja a czeplédi pályaudvar peronján...

(Sz. S.)

Kun Béláék a Margitszigeten.

A „lecsirkéfogzott” Kun Béla.

Ez még akkor történt, amikor Kun Béla, mint valami megrendíthetetlennek látszó, sötét hatalmának horizontjaival szinte a felhőkbe vesző sziklahegység uralkodott a gyászba borult magyar mezők felett, amikor még a fűszál sem mert egy arasznyit nőni anélkül, hogy előbb pecsétes engedélyt ne kért volna rá valamelyik elbizakodott népbiztostól. A leghatalmasabb népbiztos természetesen Kun Béla volt, az ázsiai politika magyarországi ágynőke, (mert hogy csupán egyszerű másoló volt és teremtő erejű invencióval nem rendelkezett, azt legelfogultabb barátai is elismerik róla), aki kétségkívül sokat dolgozott, de még többet — evett. Fejedelmi étvágya volt és ha kíséretével megjelent a Margitszigeti felső vendéglőben, (ahol Kraszner igazgató legnagyobb kétségbeesésére a Nagy- és Kis-Szállót afféle nyári szovjetháznak rendeztette be), politikai nyomozók szállották meg az egész környéket és a beteg fürdővendégek is csak ügyyel-bajjal juthattak egy kis vacsorához, kivéve természetesen azokat a szerencsés kiválasztottakat, akik vele egy asztalnál étkezhettek, némi ropogásra sült szárnyasokat, míg a „bursujok” számára a kitünő vendéglős, *Keresztesi*, alig tudott fehér pénzért valami főzelékféléket rekvirálni. A szerencsésekhez, akék Kun Bélával egy táblól cseresznyézhettek, egyáltalán nem tartozott hozzá az ismeretlen Horovitz Gábor, a famunkások szakszervezetének egyik kis titkára. Nem is lett volna talán ideje efféle lukullusi lakomákat végig élvezni, egész

nap a hivatalban örölte az idejét, vagy pedig vidéken utazgatott pártügyekben. Egyszer, mikor fáradtan megérkezett egy ilyen utjáról, kellemetlen meglepetés érte, két szobás lakásából az egyiket elfoglalták a Lenin-fiúk és valamelyik barátjukat költöztették be hozzá. A szociálista párttitkárt erre a hirre fékevesztett düh szállta meg. Délután két óraker telefonon felhívta a szovjetházat és Kun Bélát kérte a telefonhoz... Azt válaszolták neki, hogy várjon, mert az imperator ebédel. De Horovitznak nem volt türelme várni. „Rendkívül fontos dologban kell beszélnem vele” — mondotta oly határozottan, hogy a szolgák végül is szót fogadtak és a telefonhoz hívták a külügyi népbiztost.

— Maga az? — ordította a telefonba a kis Horovitz — *tudja meg, hogy a maga bitang terroristái elrabolták egy szobámát! Figyelmeztetem magát, maga aljas csirkefogó, hogyha azonnal nem intézkedik, tizezer famunkással odamegyek a szovjetházba és szétverem az egész csürhét!*

Allamfővel talán még sohasem történt ilyesmi, hogy egyik legkisebb alattvalója ilyen infámis módon lecsirkefogózza. És csudálatos módon, a bátor párttitkárnak a hajaszála sem görbült meg. Sem Szamuely nem küldte „gajdeszba“, sem a Vörös Őrség nem tette „angolra“, sem a Dunában nem „tanították meg uszni“, hanem két óra mulva, *délután négykor már megérkezett lélekszakadva Alpári Gyula, Kun Béla legfőbb külügyi intimusa, aki a kommunista vezér irását hozta: Horovitz lakását nem szabad rekvirálni. A tizezer famunkás hatott.* A történet, amilyen valószínűtlenül hangzik, épp oly hiteles és bármikor hajlandók vagyunk azt bizonyítani.

„Csak vége lenne már.“

Minden este ott sétáltak a szigeten, Arany János öreg tölgyfái között. Legelől ballagott a két öreg, Kun Béla apja és anyja, a falusi jegyző és felesége, akiket, mint a horog a halat, szakított ki a békés, csöndes, boldog homályból fiuk félelmetes karriérje. Hátuk mögött, lehetőleg minél távolabb az öregektől, egy szentimentális és talán tulmolett hölgy: Kun Irén, Kun Béla huga. Hirtelen felkerülve a falusi jegyző házából a jólét

legmagasabb régióiba, maga is titkár lévén a belügyi népbiztoságnál és bátyja hatalmának minden dekórumát viselvén magán, a molett kisasszony mértéktelenül és tulmohón élvezte az életet, mintha mindez az örökkévalóságig tartana, sokat és szívesen nevetett, bizonyos méltósággal járt az életben és Ady hatása alatt írt verseket. „Ilyennek akarom“, volt az egyik versének címe, természetesen ilyennek akarta a férfit, hősnek és egyuttal olyanak, aki szükség esetén megdöglik a szeretett nőért. A hozzá csatlakozott konjunktura-udvarlók serege (mert természetesen egy egész sereg volt ilyen), elolvadt a versektől és úgy beszélt a naiv falusi leánnyal, mint aki a legkimagaslóbb jelenség a magyar nők, sőt az irodalom terén is és színészek közepes költeményeiket szavalták neki el, persze, csupa vöröset, hogy a kényur hugának könnybelábbadt a szeme a meghatottságtól. Szegény Kun Irén férjhez akart menni, valami pesti királyfihoz, amire most kitűnő alkalom nyílt és folyton sóhajtozott az árva lélek. — Nem érttem, nem értem, — mondotta egyszer e sorok írójának, — úgy megváltozott körülöttem a világ, látja, ezt már a kommunizmus csinálta! — Ezt egy héttel azután mondotta, hogy Erdélyből Budapestre érkezett, egy hónappal később már olyan cinikus volt, mint a bátyja, a hatalmas diktátor, és fölényes, kihasználta a konjunkturát, fenhangon dicsérte a hatalmat és örült neki és férjhezment egy Vass nevű szovjet-tisztviselőhöz, aki elvette őt, kétségtelenül a jó előmenetel reményében, Istenem, mire nem képes egy ambiciózus hivatalnok! De akkor a szigeten még verseket mondott el „Óróla“, aki eljön és néma, de szigorú pillantással rőtta meg a szegény öreg Kunnét, aki — minden öregek szokása szerint — balsejtelmekről kinezva, egyszer felkiáltott:

— Istenem! Csak vége lenne már! Csak már a végét lát-nám, Istenem!

Az udvarlók serege elfordította a fejét és úgy tett, mintha nem hallott volna semmit, mert hiszen a diktatura a tetőfokán állott és a Vörös Ujság mindig másnapra halasztotta az európai forradalom kitörését, mintha csak tőle függne az egész. A diktátor huga megütközve bámult az öregekre, majd megbocsátólag intett a kezével. Nem verette meg szüleit a Lenin-fiúkkal. Mert hiszen alapjában véve jó leány volt.

Egy asszony, aki nem nevetett.

Most is fáj a szívemnek és mintha mély gyászban látnám őt szótlánul járni-kelni az emberek között, akikhez semmi köze sem volt és amikor lehangosabban tivornyázott a rémuralom és körülötte mindenki hejehujázott a vérben és egy örült ügyvéd, László Jenő reggelig orditozott pezsgős üvegek és kézi bombák társaságában, akkor ez az asszony, Kun Béla felesége, hallgatott, hallgatott mint a sír és sötét, karikás szeméből valamely ismeretlen borzalom deliriuma sugárzott ki. A többiek, a „szovjet-nők“ mind hangosak voltak és izléstelenek. Svájeből hozták a parfümöket és Bécsből rossz természetűekre a ruhát, autón jártak és minden második szavuk a „gaz burzsoá“ volt, de a diktátor feleségének fölényes és cinikus urához sem volt köze, szolgáló volt a Színházi Bizottságnál és türtő a Reinitz zeneisten szidalmait, a szolgálóknak is szót fogadott és lelkében olyan gyáspompát viselt, mint a késő November! Egyszer együtt ültem vele a Margitszigeti Színház páholyában, amikor éppen a Gésákat játszották, Simonyi, a színész úgy táncolt, mintha az esküvőjén volna, az árverési jelenetben elvtársnak és elvtársnőnek szólították egymást a komédiások és a közönség fuldoklott a nevetéstől, csak ez a szegény, magányos, boldogtalan asszony maradt egyformán szomorú, mintha semmit se látott és hallott volna. Akkor este én sem nevettem.

Az örült ügyvéd.

A gyűjtőfogház elmemegfigyelő osztályán ösmerkedtem meg vele, a nagynevű ideg orvos, dr. Németh Ödön társaságában. Én akkor hosszú utat tettem meg: egyenesen Kolozsvárról jöttem, egy szegény kőmiveslegény érdekében, akiről azt hittem, hogy ártatlanul szenved a börtönben és ki akartam szabadítani. Az ügyvéd, László Jenő dr., kenyeret hozott épp akkor a beteg gyermekeknek, a hónap alatt hozta a cipókat és sorra csókolta a szegény csöppségeket. Igazán semmi rossz nem látszott rajta. Sokáig, barátságosan elbeszélgettünk és mintha örökre barátságot kötöttünk volna.

A bolsevik forradalom előestéjén hallottam róla újra,

Szamuellyvel ő biztatta fel a csőcseléket, hogy rohanják meg a munkások lapjának, a Népszavának a szerkesztőségét és „végezzenek az árulókkal“. A bolseviki-puccs nem sikerült, a rendőrség szétverte a felbujtókat és elfogdosta a csőcselék vezetőit. Akkor éjszaka egész hajnalig csörgött a Népszava telefonja. László Jenő telefonált, talán századszor:

— Nem vagyok az oka semminek, — rimánkodott, sirt, könyörgött ez az ember, — kérem, ne bántsanak. Én csak egy szegény ügyvéd vagyok...

A proletárdiktatura alatt láttam őt viszont a Margitszigeten, ahol az egész fürdőigazgatóságot el akarta csapni, éjszaka kilövöldözött az ablakon, Lenin-fiúk és kézi bombák között érezte jól csak magát, a beteg vendégeket agyon akarta veretni a Nagyszálló előtt, szidta a zsidókat, az utszéli Krisztusra is ráordított, ha valaki hozzá fordult segítségért, kétségbeesett anya, vagy feleség és térdre roskadt előtte, azt meg rugdosta, végül pedig azt kérdezte tőlem, emlékszem-e rá?

— Ó igen, — üzentettem vissza, — emlékszem... kenyeret vitt szegény, beteg gyermekeknek és sorra csókolta őket...

Másnap László Jenő dr. parancsára Lenin-fiúk letartóztattak és örökre kitiltották a szigetről, ahová elmenekültem az élet elől... Most olvasom, hogy az örült ügyvéd önként jelentkezett az ügyészségen: azt mondja, hogy ő mindenkivel csak jót tett.

Az utolsó előtti éjszaka.

Ennek az éjszakának a történetét csak kevesen tudják. A románok már áttörték a vörös frontot és maguk előtt kergették a vörös hadsereg szétszúllott egységeit, de a Vörös Újság még mindig a bolseviki győzelem és a világiórradalom mákonyával bolondította az embereket. A szovjetházban azonban jól tudtak mindent. A diktatura bukása előtti nap éjszakáján a megvert vezér, Kun Béla, hirtelen magához hívatta Weltner Jakobot, a nagytudású szociálistát és Haubrich városparancsnokot. Ösmerni kell ezt az elbizakodott, cinikus, a diktatura élettelen dogmáiba merevedett embert, hogy megértsük, mi történt vele. Most a diktátor, mint egy beteg macska, sirt

és nyöszörgött a szociálista vezérek előtt. — Segítsetek. — rimázkodott. — mitévő legyek? — és a kétségbeeséstől hamuszínűvé vált az arca . . . és ekkor megérkezett Szamuely Tibor.

A halálból és pusztulásból jött, de ez nem látszott meg rajta, mert irgalmatlanabb volt még, mint valaha, a szája széle fűkkadt volt a szomjuságtól még egy kis vérre . . . és beszélni kezdett az összeröskadt diktátornak . . . Még tizezer ember a szolnoki frontra . . . és tizezer Abony felé, megállítaná a románokat . . . És a megvert hadvezér felemelkedett, mint egy deliriumban és Kun Béla is ordított: Mennyi vasas van még a pesti gyárakban, tizezret még az éjszaka a szolnoki frontra vetni és tizezret . . . parancsolom . . . értették, a másik tizezret . . . körülnézett a szobában . . . Egyedül volt. Csak Szamuely meredt rá, mint egy halálfej, amelyet tréfás gyermekek ástak ki a sírból. A szociálisták elmentek . . . elmentek köszönés nélkül . . . Azt sem mondták, hogy jóéjszakát!

Györi Ernő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A

Szociális Termelés népbiztosságának 100 milliós panamája.

(A Szociális Termelés népbiztossága „vörös kutató csoport“-jának harácsolásai. — 80 millió értékű láda aranyat loptak el Odescalchi herceg palotájából.)

Minden fantáziát fölülmul a korrupciónak és a rablásnak az a mértéke, amellyel a jó bolsevikiek holmi világboldogító eszmék ezüst papirosába csomagolva boldogították Magyarországot. Nem lehet azt mondani, hogy a korrupció teljesen idegen a magyar életben, de az, ami itt történt, nemcsak egy ország, hanem egy börtönviselt szélhámos életében is határjelző kő lenne. Legutóbb a Szociális Termelés népbiztosságánál derültek ki olyan visszaélések, amelyek nemcsak az elkövetőkre,

hanem az ellenőrzéssel megbízott emberekre, és általában az egész bolsevik rendszerre jellemzőek maradnak minden időben.

A riportter feladata nem a kritika, hanem egyszerűen csak a tények — a már kétségbevonhatatlan tények — leszögezése. És így csak arra szorítkozunk, hogy felháborodásunk mellőzésével kizárólag a száraz tényeket soroljuk fel.

A Szociális Termelés népbiztosságának volt egy rendőri szervezettel bíró kutató-osztálya, amelynek feladata volt kinyomozni, hol vannak értékek, kincsek, családi ereklyék, nagyobb mennyiségű arany- és ezüstkészletek. Ezeket a kincseket le kellett foglalni és beszállítani a Szociális Termelés népbiztosságának erre a célra berendezett raktáraiba. Ez a kutató-osztály „Vörös őrség szociális kutató-osztálya” nevet adta magának és ezzel azt a látszatot keltette, hogy a vörös őrségnek, vagyis a régi rendőrségnek valamilyen szerve, — amelytől pedig teljesen függetlenül — önállóan működött. A Vörös őrség szociális-kutató-osztályának igazgatója Hevesi Zoltán, Hevesi népbiztos öccse, két osztály vezetője pedig Sámuel Izsó és Barta Mór voltak. (Barta Mór néhány évvel ezelőtt a budapesti törvényszék háromhavi fogházra ítélte el közokirathamisításért.)

A kutató-osztály részint a saját kezdeményezésére, ahol tudták, hogy találnak ékszereket, aranyat, ezüstműt, muzeális értékű tárgyakat bankároknál, magánosoknál, notabilitásoknál, grófoknál, kutattak, másrészt névtelen vagy névvel ellátott följelentések alapján indultak kutató-utra.

A Szociális Termelésnek ez a kutató-osztálya a *Türr István-utca* 8. szám alatt székelt, az összes elrequirált ékszereket, ruhaneműeket és egyéb dolgokat ide kellett beszállítani. Minden szombat délelőtt az ékszereket és pénzt a *Magyar Általános Hitelbankba*, a ruhaneműeket pedig a *Szent István-tér* 12. számú raktárban kellett elhelyezni. A kutató-osztálynak 13 irodai alkalmazottja és 240 nyomozója volt erre a célra, akik úgy a főváros területén, mint a vidéken az ékszerek és ruhaneműek requirálásával voltak megbízva.

Május 2-án, amidőn a „Tanácsköztársaság” helyzete meg-ingott és felő volt, hogy a proletárdiktaturának néhány nap múlva vége lesz — a *Türr István-u.* 8. számú és a *Szent István-tér* 12. számú raktárhelyiségek egyszerre csak kiürültek, mert

a közönségtől elrequirált ékszereket és ruhaneműeket az ott levő alkalmazottak megdézsmálták. A Szociális Termelés népbiztossága följelentést is tett a Vörös őrség parancsnokságán ez ügyben és május 4-én Nánássy László osztályvezető (volt detektív-csoportfőnök) utasította is detektívjeit az ügy kinyomozására.

A detektívek a helyszínen való megjelenésük alkalmával megállapították, hogy a Szociális Népbiztosság heysiségeiben a szekrények fel vannak törve, a holmik szétdobálva, azonban, hogy mi hiányzik, egyelőre megállapítani nem lehetett, mert az elhordott ékszereket és ruhaneműeket a magánosoktól requirálták az ott alkalmazásban levő nyomozók, kik az elrequirált ékszereket és ruhaneműeket csak részben szolgáltatták be az osztályvezetőhöz. Ugy szintén az osztályvezetők, ha át is vettek egyes nyomozóktól elrequirált holmikat, azokat maguknál tartották, úgy hogy a május 2-iki zürzavarban elhordhattak mindent, anélkül, hogy a hiányt meg lehetne állapítani, mert az azokról szóló iratokat, elismervényeket is megszenvedték.

Ankner Manó szerelő lakásán, a kutató-csoport alkalmazottjánál, házkutatás alkalmával 4950 korona készpénzt, három darab külföldi papírpénzt, egy darab gyöngy-nyakéket egy rubin- és egy briliánskövel, egy darab gyűrűt öt gyémántkövel, egy darab gyűrűt egy gyönggyel és egy kövel, egy gyűrűt egy zafírral és 8 kövel, két üveg pezsgőt foglaltak le. Neumann Artur né sz. Zemlényi Klára hivatalnoknő és író (állítólag A Hét munkatársa) azt vallotta a detektíveknek, hogy Fárágó, a Szent István-téri raktár gondnoka, arra szólította fel az ő jelenlétében Sámuel Izsót, hogy amennyiben rossz hírek keringenek, jobb lesz a raktárban elhelyezett ruhaneműeket összecsomagolni és megmenteni, mert inkább kész azt felgyújtani, mint-hogy a burzsoázia kezébe kerüljön. Május 2-án 10—12 ismeretlen, de a Szociális Termelés kutató-osztályában alkalmazott egyén csomagolt holmikat bőröndökbe.

Sámuel Izsót a Dunapalotai lakásában keresték fel a detektívek, írónak vallotta magát („A Ma“ című lap kiadója) és előadta, hogy Bécsből azt az információt kapták, hogy a proletárdiktatura dolga rosszul áll. Minthogy szilárd meggyőződése az, hogy az érintetlenül hagyott ékszerek és ruhatár a burzsoázia

jogtalan előnyére szolgált volna, elhatározták, hogy a raktárban levő dolgokat a nyomozók között osztják szét megőrzés végett. Ilyen értelemben a nyomozóknak kijelentette, hogy mindenki csomagoljon be a holmik közül annyit, amennyire szüksége van, de egyelőre csak megőrzés céljából, mert ha esetleg a proletárdiktatura hatalmon marad, úgy azokat hiány nélkül ismét vissza kell szolgáltatni.

A félmilliósi diadém

Müller Károly kereskedő, az osztály alkalmazottja előadta, tudomása van, hogy *Hevesi Zoltán* adott utasítást neki is és még három társának, hogy minden pénzt és ékszert vigyenek el. Ők 5040 korona ezüstpénzt, *egy diadémost, amely félmillió koronát ért, két hosszú arany nyakláncot, egy arany ceruzát és egy arany rendjel-nyakláncot* magukhoz vettek, azokat Vilmos császár-út 55. III. 2. sz. alá vitték. Itt nem látták biztonságban a dolgokat és Müller menyasszonyának a lakására szállították, akitől egyik társuk, Skédel József elkérte a diadémost és a nyakláncot. Ezután hiába keresték, mert Bécsbe utazott.

A szociális kutató-osztály a maga nyomozóit *a közönségtől elkobzott pénzekből fizette*. Zemplényi Ármin pénztáros vallomása szerint, a kutatóknak személyenkint 350 korona hetibért és 350 korona májusi pótlékot fizetett ki. Ez Sámuel utasítására történt. *Heti kiadásuk körülbelül 100.000 korona volt*. Az elkobzott pénzekről elszámolást nem készítettek. Semmiféle nyilvántartást nem készítettek a nagymennyiségű requirált kincsekről, ékszerekről. Az egyes kutatók kocsipénzeket, vacsorapénzeket annyit számíthattak fel, amennyit akartak. Ezt nem ellenőrizték.

A népbiztos öccse egy brilliáns colliért és női arany nyakláncot lopott.

Május 5-én azt az utasítást kapták Nánássy osztályvezetőtől a nyomozók, hogy fogják el a Zebegény községben tartózkodó Hevesi Zoltán, Vass Béla és Skédel József, a Szociális Népbiztosság alkalmazottait, kik a Szociális Népbiztosság kárára elkövetett lopás után megszöktek. Zebegényre megér-

kezve, megtudták a detektivek, hogy Hevesi és Vass Szob községbe utaztak, akiket sikerült is feltalálni, a községházán hallgatták ki őket. Tagadták, hogy birtokukban bármi ékszer is volna. A nyomozók megtudták azonban, hogy Hevesinek Zebegényben Farkas Antal nevű rokona lakik, akinél megtalálták Hevesi irattáskáját, melyben egy *brillians collier* és egy *hosszu női arany nyaklánc* volt. Hevesi hosszas faggatás után beismerte, hogy a fenti ékszereket ő adta át Farkasnak ideiglenes megőrzés végett, azt is beismerte, hogy azokat a Szociális Népbiztosságnak általa vezetett osztályából vitte el.

Hevesi Zoltán a vallatásnál elmondta, hogy a bécsi hírek azt a benyomást keltették benne, hogy a proletárdiktatura sorsa Magyarországon a legnagyobb veszélynek van kitéve. Mivel a burzsoák vagyonának rendeletszerű elkobzása körül nagyon exponálta magát, arra gondolt, hogy átmenetileg az ország területét elhagyja. Meggyőződése az volt, hogy az öszszegyűjtött és felhalmozott ékszereket és ruhaneműeket ott hagyni nem szabad, mert azok csak a burzsoázia erejét növelték volna, ha a proletárság a hatalmat esetleg elveszíti. Arra gondolt, hogy az értékeket a proletárok körében kellene elhelyezni, a megoldásnak ez a módja azonban eredetileg Sámuel és Barta osztályvezetők terve volt, — Eik e kérdéssel már előzőleg foglalkoztak.

Odescalchi herceg lakásán 80 millió értékű láda aranyat és ezüstöt foglaltak le.

Savity Miroslav kutatót (Werböczy-utca 27.) lakásán hallgatták ki és itt derültek ki a legszebb dolgok. Az orosz származású nyomozó bevallotta, hogy *husvét hétfőjén együtt volt Hevesi Zoltánnal herceg Odescalchy lakásán, hol egy nagy láda aranyat, több láda ezüstöt és egy láda dohányt foglaltak le.* A lefoglalt holmikat Türr István-utca 8. számú raktárba szállították be, nyugtát czeckről azonban nem adtak és őt pedig hazaküldték. Az arany ékszereknek, műkincseknek és az ezüstneműeknek értéke meghaladja a 80 millió koronát. A házkutatások alkalmával lefoglalt értékeket, tárgyakat a nyomozók a Vörös Őrség kerületi parancsnokságánál beszolgáltatják. Beszolgáltatnak igen sok értékű tárgyat, ékszert, ruhaneműt.

20
A 38 részből álló arany rendjel-lánc gróf Csekonics tulajdona volt.

Földváry Emma 9 millió értékű családi ékszerét is ellopták.

Hogy milyen tetteikben raboltak ezek a magukat kommunistáknak nevező szélhámosok, arra legjellemzőbb Földváry Emma 60 éves matróna esete.

Földváry Emma többszörös háztulajdonosnő a Muzéum-köruti lakásában keresték fel a „szociális kutatók“ és négy darab családi ékszerét 9 millió korona értékben ellopták. A 60 éves matróna semmiképen sem tudott belenyugodni a dologba és még a kommun idején tett följelentést az ellopott ékszerek miatt. Most megújította följelentését a főkapitányságon, annál is inkább, mert ezeket az értéktárgyakat egy angol urtól kapta végrendeletileg, oly föltétellel, hogy ha férjhez nem menne, akkor vissza kell származtatnia ezeket az ékszereket az angol ur egy nőrokonának Angliába. Miután előreláthatólag most már férjhez nem megy, a legsúlyosabb erkölcsi kötelességének ismeri, az ékszereket mindenáron visszaszerezni.

Érdekes megemlítenünk, hogy Guzi, a politikai osztály vezetője a további nyomozást a „Vörös őrség szociális kutatóosztálya“ ügyében lefújta azzal az indokolással, hogy *há ez nyilvánosságra jut, a proletárdiktatúrát kompromittálják és világra szóló skandalum lenne az ügyből, — hagyják futni a tolvajokat.*

Jancsiknak, a Vörös őrség parancsnokának is jelentették a dolgot, aki elrendelte a nyomozás folytatását, de még az nap délután ő is lefújta a további nyomozást, hogy ideje legyen Hevesi népbiztos öccsének, Hevesi Zoltánnak megszöknie. De amint kitűnik, Hevesit sikerült Zebegényben elfogni, és Budapestre szállítani. Jancsik erre nem adta át Hevesit a nyomozó osztálynak, hanem maga hallgatta ki. Hevesi Zoltán forradalmi törvényszék elé került, amely három napi tárgyalás után három évi kényszermunkára ítélte el a népbiztos öccsét, akinek érdekében Gyula népbiztos bátyja párujtással élt, amelynek eredményeként szabadlábra is helyezték öccsét, aki ezek után belépett a politikai terror-csapatba! Hevesi Zoltán többi társait

is apróbb-kisebb büntetéssel sújtotta a forradalmi törvényszékek mindnyájukat szabadlábra is helyezte nem sokkal az elítélés után. (Sz. S.)

A kommün idején megkeresztelkedett zsidók névsora.

Ennek a riportnak már régebben meg kellett volna jelennie, ha a proletárdiktatura szigorú cenzurája nem akadályozza meg a cikk megjelenését. Hogy miért tette ezt a bolsevik uralom, azt nem is olyan nehéz kitalálni. A kikeresztelkedettek legnagyobb része olyan előkelő szereplőkből — leginkább pénzemberekből, tőkepénzesekből — áll, akik nemcsak most, hanem a világháború folyamán is a legjobban voltak informálva az ország politikai helyzetéről és így méltán tarthattak attól a bolsevikiek, hogy a tömeges kikeresztelkedés pánikot idéz elő az elbolondított tömegben. Minekünk azonban nincs okunk tisztelni a bolsevik cenzorok szempontjait, efféle aggodalmak minket nem vezetnek; és ezért közreadjuk a kommün idején sürgősen megkeresztelkedett zsidó előkelőségek névsorát, akik bizonyára kizárólag meggyőződésből választották maguknak új hitet, és így kétségtelen még örülnek is magukban, hogy önzetlen és hazafias cselekedetük nyilvánosságra jut. A proletárdiktatura alatt megkezdődött „kikeresztelkedési láz” még egyre folyamatban van. sőt napról-napra növekszik azoknak a száma, akik igazat adnak a hazafias aggodalmaskodóknak: hogy csak keresztények foglalhatnak el vezető pozíciókat az új Magyarországon. A legtöbb keresztény hitre áttért zsidók névsora a következő:

Dr. Palotay (Hirschler) Andor orvos és felesége sz. Stadecker Ella, sógora dr. Roheim Ödön ügyvéd és neje sz. Stadecker Margit. Veith Béla mérnök, a Magyar Államvasút igazgatója. Vida (Weisz) György milliomas, hajózási vállalkozó. Fellner Kálmán joghallgató, Fellner Henriknek, a Magyar Járadék- és Agrár-bank vezérigazgatójának a fia. Vida (Weisz) Árpád magánhivatalnok, testvérének hajózási vállalatában. Az Eszenyi (Reismann) család csaknem teljesen:

Eszenyi (Reismann) Jenő milliomos, földbirtokos (Koronaherceg-utca 7.) és neje sz. Halasi Margit, továbbá fivére *Eszenyi (Reismann)* József magánhivatalnok és felesége sz. Kenyeres Rózsá. *Róth* Emanuel nagykereskedő (Royal-szálló). *Moller* Arnold dúsgazdag földbirtokos (Stefánia-ut 57.) és neje sz. Neuberger Tinka. *Moller* Pál festőművész (Stefánia-u. 57.) *Kun* Margit könyvkereskedő (Magyar-utca 23.). *Sényi (Seidner)* Miklós és neje sz. Hirsch Margit (Váci-utca 34.) Dr. *Detre (Deutsch)* László egyetemi tanár (Országház-tér 16.). *Szili (Stein)* János földbirtokos és neje sz. Král Alice (Tátra-utca 4.). Dr. *Lévai* Aranka orvos (Csáky-utca 17.). *Vásárhelyi (Poltzer)* Ernő földbirtokos és neje sz. Gyémánt Berta (Damjanich-utca 17.). *Tolnai (Weisz)* Imre, a Weisz és Társa hajózási cég főnöke, földbirtokos, hajótulajdonos és neje sz. Schrecker Mira és nővére Tolnai (Weisz) Gizella (Alkotmány-utca 3.). *Kaff* Emil nagykereskedő (Andrássy-ut 45.). Dr. *Polakovics* Ödön nagykereskedő és neje sz. Schwáb Mária. *Zwack* Béla likörgyáros fiai: József és Jenő (József-körut 69.). Dr. *Bara* Béla orvos és nővére Bara Lili (Harisbazar). Dr. *Bognár (Beck)* Gusztáv vegyész és neje sz. Guttman Olga (Baross-utca 3.). Dr. *Bamberger* István magánzó, volt dúsgazdag földbirtokos és neje sz. Keő Anna (Lendvai-utca 14.). Dr. *Moskovits* Imre orvos (Thököly-ut 162.). Dr. *Bogyó* János bankigazgató és neje sz. Csajági Erzsébet (Stefánia-ut 18.). Bogyó Samu tanár fia. *Preisich* Gusztáv mérnök és neje sz. Zsolnai Elza. Dr. *Moskovits* Miklós gyárigazgató és neje sz. Schwarz Anna (Déli-bát-utca 11.). *Fleiszig* Endre bankhivatalnok, Fleiszig Sándor a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. ügyvezető igazgatójának a fia. *Lakos (Lichtenstein)* Berthold mérnök és neje sz. Ödönfi Irén (Csáky-utca 23.). *Grimm* Gyuláné sz. Herczog Jozefa, a Grimm-féle penzió tulajdonosa (Vigadó-utca 2.). Dr. *Jakobi* Olivér ügyvéd (Sas-utca 18.). *Forró* Oszkár bankigazgató és neje sz. Somló (Spitzer) Hedvig (Lipót-körut 4.) továbbá fivére *Forró* Róbert bankigazgató és neje sz. Somló (Spitzer) Margit (Váci-utca 36.). *Köves (Klein)* József fatermelő és neje sz. Révész (Kohn) Ara. Dr. *Csatkai* Sándorné sz. Bánki Olga, ügyvéd neje (Vilmos császár-ut 40.). Dr. *Hálmágyi* Ferenc orvos és neje sz. Glaser Róza (Teréz-körut 3.). *Székely* Ignác sz. Fenyvesi Karolin, nagykereskedő neje (Stefánia-ut 24.). *Szurday (Weisz)* Mór droguista és fia: István (Izabella-utca 51.). *Moller* Pál földbirtokos, gazdász (Zoltán-utca 6.). *Braun* Margit (Andrássy-ut 50.). *Kosztolányi (Kann)* Ödön mérnök és neje sz.

Gruber Magda (Csengery-utca 80.). Báró *Gomperz* Miksa magánzó, volt nagybirtokos és neje sz. Bátonyi (Kohn) Olga és fia: Ervin, bankigazgató. Dr. *Fekete* Lászlóné sz. Hartstein Erzsébet, közjegyző neje (István-ut 81.). *Diner* Istvánné sz. Havas Erzsébet, földbirtokos neje (Molnár-utca 53.). *Sándor* Pál a Közuti vasut vezérigazgatójának két veje és pedig: *Geiger* Jenő földbirtokos és neje sz. Sándor Katalin (Nagy János-utca 48.) és dr. *Szill* (Stein) Jenő és neje sz. Sándor Emma (Bécsi-ut 5.). Mindezek a diáktatura első helyen tértek ki és azután keresztelkedtek meg a többiek, a következők sorrendben: Dr. *German* (*Guthwillig*) Tibor orvos és fivére Ervin, magánhivatalnok (Koronaherceg-utca 4.). *Nágel* Dezső bankhivatalnok és fivére Ferenc, magánhivatalnok (Aulich-utca 8.). *Lederer* Miklós földbirtokos (Andrássy-ut 130.). Dr. *Horváth* Lipótné sz. báró Kronberger Ella, Horváth Lipót, az Általános Takarékpénztár vezérigazgatójának a neje. *Breitner* Izidor és neje sz. Földes Irmá. Báró *Kornfeld Mór*icz, a Magyar Általános Hitelbank igazgatója és fivére báró *Kornfeld* Pál a Ganz-Danubius gyár vezérigazgatója. Dr. *Schreyer* Endre ügyvéd és neje sz. *Weltsch* Erzsébet, (dr. Schreyer Jakab, a Magyar Kereskedelmi Csarnok elnökének a fia). Dr. *Földvári* (*Deutsch*) Béla, dr. *Ladányi* Pál ügyvédek. *Mándi* (*Mendel*) Aladár és *Mándi* (*Mendel*) László, dr. *Szücs* Miklós és neje sz. Stern Anna. *Szőnyi* Oszkárné sz. Radó Teréz. *Leitner* Zsigmond, a Magyar Takarékpénztárak központi jelzálogbankja mint r.-t. vezérigazgatója (Tükör-utca 4.). Báró *Gomperz* Lajos földbirtokos és neje sz. *Deutsch* Gizella és nővére báró *Gomperz* Alice (Nagy János-utca 9.). *Rényi* (*Rosenthal*) Oszkár, láda- és botgyáros és neje sz. Szurday (Weisz) Dóra (Személynök-utca 25.). *Quittner* Marcell és Ferenc (Quittner építész gyermekei). Dr. *Scheffer* Viktor ügyvéd (Ferdinánd bolgár király-ut 8.). *Singer* Károly bankigazgató és neje sz. báró Schossberger Klára és sógornője báró *Schossberger* Nándorné. *Fabri* (*Freund*) Béla, a Magyar Jelzáloghitelbank igazgatója és neje sz. Horn Teréz (Andrássy-ut 10.). Dr. *Pátkai* Dániel ügyvéd, földbirtokos és neje sz. Berkes Erzsébet (Türr István-utca 8.) nővére *Pátkai* Leona és fivére dr. *Pátkai* Béla ügyvéd (Deák Ferenc-utca 6.). *Mautner* Ödön, a milliomos magnagykereskedő és neje sz. Abeles Malvina. Dr. *Kánitz* Emil ügyvéd és sógornője *Kánitz* Vilmosné sz. Wodiáner Hermána bárónő, a siami királyi konzul felesége, továbbá: *Wodiáner* Juka bárónő. Dr. *Bárdos* H. Arturné sz. Brachfeld Vilma, a Belvárosi Színház igazgatójának

neje. Dr. *Léderer Hardy* Bernát, *Radó* Antal, dr. *Dózsa* Ödön bankigazgató. *Kalledey* Béla mérnök, *Nágel* Ernő bankigazgató és neje sz. *Urbán* Irén. *Gottlieb* Albert földbirtokos és neje sz. *Weiszberger* Anna. *Révész* Sámuel építész és neje sz. *Stern* Lili. Dr. *Révai* Izidor orvos és neje sz. *Sonnenfeld* Klára, *Sonnenfeld* Nándor író, dr. *Füredi* Mórné sz. *Sonnenfeld* Margit, *Klein* Ivor hegedűművész, dr. *László* Károly ügyvéd és neje sz. *Beumel* Elza. *Decsényi* Jónás nagykereskedő és neje sz. *Stark* Malvin. Dr. *Baik* Mihály filmgyári rendező. Dr. *Bagi* Géza máv. tükár. *Fodor* Imre gazdálkodó. *Balog* Ilona gyógyszerésznő. Dr. *Gyöngyösi* József ügyvéd és neje sz. *Neuberger* Valera. Dr. *Urbach* Lajos ügyvéd (Tükör-utca 2.). *Verő* Arnold bank- és tőzsdebizományos. *Gonda* Henrik és neje sz. *Kádár* Vilma. Özv. *Pallós* Ignácné sz. *Czettel* Ilona. *Domonkos* Géza földbirtokos. Dr. *Alföldi* Béla a képviselőház orvosa és neje. Dr. *Márton* Miksa ügyvéd. Dr. *Székely* Józsefné sz. *Báron* Mária. *Barta* Vilmos gyárigazgató és neje. *Freund* Emil mérnök és neje. *Lajta* Miklós gyáros, *Lajta* Anna zenetanárnő és *Lajta* János hivatalnok. Dr. *Breuer* Gusztáv földbirtokos nejével és egyetlen leánygyermekével tért ki. *Mocsányi* Richárd nagykereskedő, neje és leánya: *Erzsébet*. *Montág* Rózsi színésznő. Dr. *Sztár* Emil egyetemi könyvtári tisztviselő. *Kollár* József építész. *Timár* Miksa festőművész és neje. *Alfai* Magolna és *Kornél* testvérek, orvosnövendékek. Dr. *Groák* Benő ügyvéd. *Tószegi Freund* Salamon, gyáros és vállalkozó. *Mende* L. Gyula vezérigazgató, neje és leánya. *Lukács* Zsigmondné gyártulajdonos. *Merse* Pál mérnök és neje. *Auffenberg* Valérné sz. *Krausz* Ida. Dr. *Balassa* Lajos ügyvéd és neje. Dr. *Csobai* Gyula orvos. *Vas* Zsigmond vezérigazgató és neje. Dr. *Földes* László ügyvéd. Dr. *Pásztor* József ügyvéd és fia. *Irsai* Ignác a Közuti villamos igazgatója. *Neményi* Miksa bank- és tőzsdebizományos és neje. *Wellisch* Jakab részvénytársasági igazgató. *Mándi* Géza földbirtokos és neje. Dr. *Perl* Alfréd ügyvéd és neje. *Strem* Katalin festőművésznő, *Strem* Erzsébet zongoraművésznő. *Vörös* Géza festőművész. *Kemény* Rezső, a zeneakadémia tanára. *Székeley* Arnold zenetanár, *Schiffler* Adolf zenetanár. *Benedek* Salamon gyáros és neje. Dr. *Sió* Albin ügyvéd. *Wald* Vilmos kereskedő. Dr. *Turnovszky* Sándorné sz. *Darvas* Róza. *Neumann* Frigyes gyáros. Dr. *Rétfalvi* Gyula orvos és neje. *Körmendi* Simon festőművész és fiúvére Ödön, magánhivatalnok a nejével együtt. *Gét* Henrik bankhivatalnok. Dr. *Mendelssohn* Alfréd bankbizományos és neje sz.

Fürst Teréz és özv. *Mendelssohn* Györgyné sz. Pollák Klára. *Mesterházi* Gézáné sz. Bressler Ilona. Ágai Vilmos, a Magyar Jelzáloghitelbank igazgatója nejével és leányával. *Popper* Zsigmond bornyagykereskedő és neje. Dr. *Sümegei* Zoltán törvényszéki bíró és neje. *Révai* Artur nagykereskedő és neje. Dr. *Alpár* Ödön törvényszéki jegyző, *Tsuk* Jolán, *Sényi* Gusztávné, *Kaszab* Katalin. Dr. *Krámer* Emil ügyvéd és neje. Dr. *Sümegei* József orvos, neje és leánya. Bárány *Madarassy Beck* Gyuláné, sz. Hatvany Deutsch Lidi bárónő (május 9-én keresztelkedett meg). *Balog* István gyógyszerész, *Aczél* Dezső részvénytársasági igazgató és neje. Dr. *Radó* Károly, dr. *Domokos* Leó ügyvédek. *Sebes* Pál iparművész és fivére István mérnök, *Schwarz* Emma és dr. *Stamberger* Erzsébet fővárosi középiskolai tanárnők. *Körmendi Frimm* Jenő szobrász és sokan mások.

(Sz. S.)

Népbiztosok önellátási akciói.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Részletek — apró mozaikok — melyek talán eltörpülnek a kiömlött vérpatak mellett. De nyilvánosságra kíváncsognak. Hozzá tartoznak ahhoz a munkához, amelyik ízekre taglalja a proletárdiktatúrát és mikroszkop alá tartja a molekulákat is, hogy világosan álljon mindenki előtt a világtörténelem legnagyobb, legvéresebb humbugja.

Nem képképzőről, nem ékszerekről vagy értékpapírok eltulajdonításáról lesz itt szó, melyekre önként adódik a védekezés, hogy propagandára, a „szent ügy“ érdekében használták fel, hanem kenyérről, husról, ruházatról, melyek nem propaganda-célok, hanem a népbiztosok személyes vágyait és igényeit elégitették ki. Erre nincs és nem is lehet védekezés.

A riporter száraz igazságosságával hordom össze e néhány adatot. Nem teszek hozzá semmit, nem színezem ki még avval a fantáziával sem, amelyikkel a következtető agy a konkluziókat és természetes valószínűségeket levonja.

Emlékeznünk még jól Budapest március közepi ellátására. A kirakatok tömve voltak. A háboru alatt eldugott áruk napvilágot

láttak. Élelmszer bőven volt. Drágaság volt ugyan, de arányban állott a kereseti viszonyokkal. Mindent lehetett kapni. A Rákóczi-uton végigmelve, az utcai árusoknál kapható volt cipőfűzőtől kezdve, narancsig minden. Az osztrák „dritte sorte“-t 80 fillérért, 1 koronáért korlátlan mennyiségben árulták. Csokoládé, rizs, babkávét, sóskifli, mandula, mazsola stb. métermázsaszámra volt az utcán, negyedárban a maihoz képest.

Március 23-án megszűnt az utcai kereskedelem. Az üzleti már egy nappal korábban, mert halálbüntetés terhe alatt tilos volt a kereskedőknek üzletüket kinyitni. Az árucikkek hihetetlen gyorsasággal tüntek el. Március 23-án az István-téri csarnokban már semmi egyebet sem árultak, mint hónapos-retket. A következő napokban a Vámház-téri csarnokban a huselárusításnál két asszonyt agyonnyomtak a tolongásban, négy asszonyt és egy gyermeket súlyos sérüléssel szállítottak kórházba. A vörös örök április másodikán, harmadikán és negyedikén puskatussal verték szét a husért tolongókat. Ez a három napi rendcsinálás nyolc sérüléssel járt. Az élelmezési viszonyok napról-napra rosszabbak lettek. Hosszu sorok álltak a vendéglők és kávéházak előtt, hogy üres főzeléket kapjanak ebédre vagy vacsorára.

CCO Cluj / Central University Library Cluj

Élet a szovjetházban.

A „szovjetház“-nak elnevezett Hungária-szállóházban azonban mindebből nem látszott meg semmi. Itt a népbiztosok, családjak és szűkebb környezetük főhadiszállásán nem volt szükség semmiben.

A szovjetházba avatottak nem juthattak be. Kézigránátos Lenin-fiúk, géppuskák zárták el a kíváncsi szemek elől. A bentlevő exkluzív társaságnak azonban még így is kétféle étkezése volt. Az étteremben, a nyilvános étkezés és a szobákban a titkos. Egymás előtt is szégyellték bizonyára a dus lakmározást, másrészt, hogy a lopva hozott finom csemegékből ne kelljen részt adni a kiszolgáló személyzetnek és a hűséges Lenin-fiúknak, a szobákban villany- és szpiritusz-gyorsfűzők segítségével külön konyhákat rendeztek be.

A Gizella-téri Gerbeaud-cukrászdát megnyitották a proletároknak. Szakszervezeti igazolvánnyal egyenként be is juthatott mindenki, de egyetlen egyszer sem lehetett egyebet kapni egy

pohár narancsszörp-nél, vagy vízzel készült csokoládénál. Pedig a cukrászüzem dolgozott. Mignon-süteményeket és tortákat csináltak a szovjetház részére.

A szovjetházbeli nyilvános menü reggeliből, két uzsonnából, ebédből és vacsorából állott.

Reggelire tea (nem teapótló) vagy tejes kávé (habkávé) vagy csokoládékávé (tejjel), vaj, méz és jam volt.

Délelőtti uzsonnára tojás (rántva vagy főve) és szalonna vagy felvágott volt. Sör tetszésszerű mennyiségben.

Az ebéd állott levesből, előételből, husból, főzelék- vagy befőttből, sajtból, tésztából, gyümölcsből és fekete kávéból. Sör tetszés szerint.

Uzsonna tej vagy tejeskávé, vagy csokoládé kalácscsal.

Vacsorára hus, főzelék, sajt, tészta, gyümölcs és fekete volt. Sör ismét.

Ez csak a nyilvános étkezés volt, amelyikben a kiszolgáló és őrszemélyzet is részt vett. A népbiztosok azonban rendszerint szobájukba hozatták fel az ebédet és vacsorát, hogy a titkos élestartól egy kissé kipótolják ezt a silány menüt. A szovjetházban alkalmazott felszolgáló pincérek elbeszéléséből tudom, hogy a szobákból kihordott tányérokon mindig meglátták a titokban elfogyasztott ételek nyomait. Sonka és finom felvágottak, vajban sült spárga és karfiol, szardínia, rák, szárnyasok és halak maradékai mindennap megállapíthatók voltak.

Sör a nyilvános étkezésnél korlátlanul rendelkezésre állott. Egyéb italokat csak a szobákban ittak, de itt viszont annál többet. Május tizenötödikén a második emelet két szobájában olyan dárídó volt, hogy a kurjongatásra kíváncsian összesereglett pincéreket és Lenin-fiukat is behívták és leittatták. Ez estén kizárólag „Asti Spumante“, „Heidsick“ cacao-likőr és countream fogytak. Június első napjaiban Pozsonyból érkezett két vendég „elvtárs“ tiszteletére olyan multság volt egyik szobában, hogy éjszaka két órakor Kun Béla és Szántó Béla bementek a szobába és erélyesen csendre intették a társaságot. Másnap délben Kun Béla az étteremben hangosan szemrehányást tett László Jenőnek, hogy az ivásban ő jár elől a rossz példával.

A szovjetházi ellátáshoz még csak annyit, hogy mindig fehér kenyér volt és hogy az ellátást meg kellett fizetni a résztvevőknek.

Egy teljes menü 5 korona 60 fillérbe került

Hogy honnan szereztek be az élelmiszereket, italokat, bizonyítja ez a néhány adat, melyet egy, a vörös őrséghez beosztott rendőr jegyzett fel a budafoki vámsorompónál:

Junius 12-én: Egy autó két láda és tizenhat üveg pezsgőt hozott be a városba Kunfi népbiztos sajátkezűleg írt igazolványával.

Junius 14-én: A 605. sz. gépkocsin hét fegyveres vörös katona Haubrich népbiztos részére, általa kiállított igazolvánnyal, meg nem állapítható mennyiségű élelmiszert, köztük 18 darab leölt tisztított libát hoz be.

Junius 14-én: Tehát ugyanaznap egy másik autó, ugyancsak Haubrich elvtárs részére, 30 kg. húst és 20 kg. szalonnát hoz.

Junius 17-én: Egy autó megy ki Budafokra, Kunfi elvtársnak 4 üveg cognacot hozni.

Junius 18-án: Wolfrám Rezső autón 66 üveg bort hoz be Budafokról igazolvánnyal, Kunfi elvtárs részére.

Junius 22-én: Kocsin, egy hordóban 35 liter bort hoznak be, az igazolvány szerint „*minta Kunfi népbiztos elvtárs részére.*”

Junius 29-én: Dr. Weisz és neje elvtársak, Kun Béla igazolványával autón, 12 libát hoztak be. Az autón amerikai zászló volt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Élet a vörös őrség főparancsnokságán.

Külön fejezet illeti meg Jancsik Ferencet, a vörös őrség főparancsnokát. Ez az „elvtárs”, a vele együtt működött Tóth, Schultz és Hackspacher „elvtársakkal” együtt, valósággal kéjtanyát rendezett be a főkapitányi fogadó szobában.

Elkobzott ruha-, cipő- és selyemáruból valóságos raktárak voltak a szobában. Pezsgő és bor utiböröndökben volt felhalmozva. Női látogatók mindennaposak voltak a főparancsnokságon. A hátsó ajtón jöttek. Ilyenkor a főparancsnok-elvtársak bezárták az összes ajtókat. Zavarni senkinek sem volt szabad, mert fontos „*tanácskozás*” volt. Gyakran megtörtént, hogy egy-egy nő más ruhába öltözve hagyta el a főparancsnok szobáját, mint amilyenben jött. Gyakran nagy csomagokat is vittek ki magukkal.

A vörös őrség főparancsnoka minden nap 3 kg. füstölt árut vett fel hivatalosan. Három kilogramm szalonnát vagy kolbászt hoztak neki mindennap délelőtt, szabályszerű szállító-jegygyel. Készpénzletetés ellenében, kilogrammonként 29 koronás árban. A pénzt hivatalos pénzből utalták ki.

Szivarról, cigarettáról sem felejtkezett meg Jancsik „elvtárs.” Ez is hivatalos uton ment. A dohányárut igénylő levél így hangzott:

Pénzügyi Népbiztosságnak

Budapest.

A Budapesti vörös őrség főparancsnoka részére, a nála hivatalosan, tárgyalásokon megjelenő elvtársak és munkástanácsok megkötésére (reprezentációs célokra) kérünk készpénzfizetés ellenében kiutalni:

400	darab	Regalia Mediát
300	„	Trabuccot
500	„	Khedivét
500	„	Princessast
500	„	Moerist
1000	„	Memphist

Budapest, 1919 június 30.

Jancsik s. k.
főparancsnok.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Hackspacher s. k.
politikai megbízott.

Ilyen levél havonként kétszer, júliusban háromszor ment. Természetesen minden esetben megkapták a teljes mennyiséget. A dohány árát kifizették, természetesen hivatalos pénzből, mert hiszen hivatalos célokra kellett a szivarok és cigaretták.

Hogy éltek a népbiztosok és hadseregparancsnokok a különvonatokon.

Élelmiszerhiány miatt nem panaszkodtak a fronton lévő népbiztosok és egyéb apostolok sem.

A gödöllői királyi kastély nagytermében, ahol Stromfeld vezérkari főnök és a vezérkari tisztek étkezdéje volt, rendes, kiadós táplálkozás volt. Éppenugy, mint a háború alatt valamely magasabb parancsnokság tiszti étkezdéjében. Az igazi élet nem is itt, hanem Böhm elvtárs különvontán volt, melynek asztaláról Luiz, a hűséges Lenin-fiú gondoskodott.

Böhm különvonata minden este 5—6 óra tájban visszaérkezett

Gödöllőre. Nyolc óraker volt a vonaton a vacsora, melyen Böhm kíséretén kívül Büchler elvtárs, a sajtófőnök, Prager Jenő elvtárs, a gödöllői városparancsnok vettek részt. Gyakran voltak vacsoráztató Stronfeld is, azonkívül Diner-Dénes Pál politikai megbízott is, aki büszkén hirdette, hogy az ő dandáránál megszüntette azt a „burzsuj gazságot“, hogy a tisztek külön főzessenek maguknak és külön étkezzenek.

A különvonat éléskamrájának ellátása Prager gödöllői városparancsnok ressortjába tartozott. Ő rendelte meg a beszerzendőket a kancsal „Luiz“-nál. Luiz civilben mézszároslegény, a proletárdiktatura alatt a Lenin-fiúk „menagemajerja“ volt.

Luiz elsőrendű ember. Nem volt olyan dolog, amit ő ne tudott volna beszerezni. Prager elvtárs mindennap egy megrendelő-cédulát adott át neki. Luiz felült az autójára (mert külön autója volt) és estére Prager irodájában (a gödöllői királyi várócsarnok) volt minden. Pénz sohasem kellett, mégis meg volt minden.

Luiz különben nagyon tisztességes fiú volt. Prager elvtárs is csak egy csetről tudott, mikor Luiz agyonlőtt egy tanyai parasztot, mert nem akarta a disznóját odaadni.

Nem hiányzott Luizból a humor sem. Library Cluj

„Én csak készpénzért és kékpénzért veszek“, — mondta. Csak akkor veszem a kajaszt, ha a proosztóval a kékpénzben is megállapodtam. Én ingyen nem viszek el semmit. Az én időm drága, azt meg kell fizetni.

Landler Jenő elvtárs hadtestparancsnok volt. Ő vezette a miskolci és kassai csatákat. A népbiztosokat jellemző előszeretettel ő is a különvonat elvi álláspontján állott.

A nehéz sulyu hadtestparancsnok, feleségével és kis leányával együtt, állandóan különvonaton lakott. Igaz ugyan, hogy régi lakása, József-körut 31. szám alatt is meg volt, azonkívül a szovjetházban is volt két szobája, de ha tekintetbe vesszük, hogy Somló Dezső elvtársnak, a központi lakáshivatal elnökének hat állandó lakása volt Pesten, melyek mindegyikét a lakáshivatal utján rekviráltatta, mondom, ha tekintetbe vesszük ezt, akkor Landler elvtársnak igazán nem tehetünk szemrehányást.

Landler valóságos inyenc volt. Egy-egy jó falatért tíz-tizenöt katonát is küldött el szabadság címén.

Landler határozottan gavallér volt. Dobálta a pénzt is, szabadságot is annak, aki élelmiszert tudott hozni. Egy katonája, 18

éves pesti pincér, két hónap alatt kilenceszer volt szabadságon. Ez a fiu Monoron 240—260 koronájával vette a füstölt sonka kilóját Landler részére. Természetesen kékpénzben. Libaszirt Pesten vett. Tíz kilogrammot 520 koronájával.

Mikor Morgari, az olasz kommunista vezér itt járt, Miskolc elfoglalása után vendége volt Böhmmeel együtt Landlernak. A szalonkocsi asztalánál heten ültek a diszebednél. Mentü a következő volt:

Husleves, zsírbasült gombócokkal,
Olasz saláta,
Angol bélszín,
Hideg libasült, befőtt gyümölcscsel,
Omlette sufflée,
Punch-torta,
Földi eper tejszinhabbal,
Fekete kávé.

Ebéd előtt az urak szilvörkumot ittak. Ebéd közben francia pezsgőt. Ebéd után pedig likőröket.

A közellátási népbiztosság Pesten gerstlivel látta el a közönseget. Mindenki elégedetlen volt természetesen. Így történt, hogy a népbiztosok szükségét látták annak, hogy az önellátás hasznos terére lépjenek.

—mal.

Az ellenforradalmároknál.

Látogatás a gyűjtőfogházban.

Április 28-ika. Az új köztemető felé robogó villamos tele burzsujjal. Jól öltözött urak és hölgyek, cekkerrel, bőrönddel, cselédek apró fazékokkal ülnek a villamoson, és ismerkednek aszerint, hogy ki melyik kegyelmes vagy méltóságos urnál szolgál. A gyűjtőfogházba tart valamennyi, a túszoikat meglátogatni, ennivalót vinni nekik. Teljes egy hete tart már ez a kálváriajárásnak beillő villamosozás. A kommün legényei összefogdoszták a politikai, társadalmi és közgazdasági élet kitünőségeit, éneke idején vitték ki őket a gyűjtőbe, minekeelőtte a Markó-

utcai törvényszéki fogházban rettenetes szenvedéseket kellett kiállaniok, padlót surolni, kefélni, tünni az örök durvaságait, vagy pedig fegyveres öröktől körülvéve, a főkapitányság épületéből a Duna-palota éttermébe menni, hogy azután e régi, polgári helyen élvezhetetlen főzelékét kapjanak.

A gyűjtőfogház kertjében vagy nyolcvan férfi és asszony. Képviselők, volt miniszterek, bankigazgatók, nagykereskedők. Mindegyiknél batyu, vagy doboz van; emivaló. A fogház előtt néhány autó és magánfogat, amire a szociális jólét még nem tette rá a kezét. A kertben egy muzeális tárgy, valamelyik község szégyenoszlópa, amilhez a tolvajokat kötözték. E pellengér mellett áll Wekerle Sándor felesége. A kapuhoz vezető lépcsőn kísért szemü asszonyok, a kapu melletti ablaknál időnkint megjelenik egy börtönőr s ő jegyzi fel, hogy kihez jön látogató. Hallom a neveket:

— Lovászy Márton!

— Huszár Károlyhoz megy a sógornője!

— Él még az uram?! Bartha miniszter! — Egy csinos barna asszony mondja ezt, akinek az urát félholtra verték és megkínózták, hogy szinte elméjét veszítette.

A látogatók ismerik már egymást s hallom a panaszt:

— Négy napja nem adják oda az urannak a húst; az örök eszik meg.

— Az én uram meg csak este kapja hidegen az ételt, amit délben vittem ki neki.

Egy harmadik hölgy:

— Megengedték, hogy ágyneműt hozhassak a férjemnek, ki is vittem, de nem adták neki oda. Most már nem is találják. El . . .

Végre beengednek. Az első, akivel találkozom, Fényes László. Beletörődött szomorú sorsába. Már jókedvű. Ő a közös cella „Zimmervaterja“, Szász Károly, a képviselőház volt elnöke is vele van egy zárkában s most Fényes parancsol a szigorú elnöknek. Jön Haesak Géza. Alig ismerem rá. Halotthalvány az arca, szemei kidülldtek, nyolc napig nem kapott enni a Markófogházban. Bartha Albert volt hadügyminiszter szemei vörösre sirva. Felesége előtte térdel s úgy néz fel megkínzott urára. Barthának a rabságban dúsz feketé körszakállá nőtt. A Markóutcai fogházban rárivallt hégy vörös ör:

— Térdelj! Kösd be a szemed! Imádkozz!

Bartha azt hitte, eljött az utolsó perce. Elmult három-negy-
kinos perc s egyszerre röhögést hallott. Tréfálni méltóztattak
a vörösök.

Lovászy Mártonnak két szivart adok. A cipőjébe dugja,
nehogy elkomunizálják. Rákosi Jenő már egészen beletanult
a szivarcsempészésbe. Házi sapka van a fején. Nem sokat be-
szél. Azt mondja, hogy ha túlélte az első napokat, nem hiszi,
hogy rosszabbak jönnének. Huszár Károly boldogan fogadja el
a kenyeret, amit neki hoztam. Két gyereke sirva becézgeti apus-
káját, mellette a sógornője, aki három héttel később az izgalmak
következtében meghalt. Teleszky János, Kornfeld Pál, Rubinek
Gyula, Hetényi Imre, a volt detektívőnök-helyettes, Holeszer
Sándor nagykereskedő, Nagel Marcell nagyiparos, Fleissig
Sándor bankigazgató, Sándor Pál, a Közuti vezérigazgatója
egy szobában, családtagjaikkal.

Suttogva beszélnek. Mi lesz? Meddig tart? Azután Fényes
fog el:

— Kérem, amióta itt járt a svájci misszió, jobb a helyze-
tünk, már közös zárkánk is van, sőt már nem nyolcan, csak ha-
tan vagyunk egy célában. De beszélnek, hogy ha jön az „Um-
sturz“, bennünket, tuszokat, halomra fognak lőni. Intézkedjen,
hogy az őrséget a munkások, a vasasos váltsák fel.

Jön Esterházy Móric gróf, Magyarország volt miniszter-
elnöke. Tegnap még neki kellett egy bádögédnyt a folyosó
végére vinni, még pedig büntetésből, a zárkában előtte bezárt
rab hátramaradt holmiját. Gerlei Lajost, a Központi Tejesarnok
vezérigazgatóját kétszer költötték föl álmából:

— Mi a vallása? — kérdezte egy mogorva hang.

— Római katolikus!

— No, jó lesz majd a zsidó pap is. Nincs már római pápa.

Hegedűs Lórántot, mert a villamoson, amikor nyolcvanad-
magával éjszaka kivitték a gyűjtőbe, szólni mert társához, vé-
resre verték. Szász Károlyt így szólította meg egy vörös ka-
tona:

— Te vagy az a Szász Károly? No, nézz meg jól. Reg-
gelre én küldök beléd egy Mannlicher-golyót.

Történt pedig ez hajnali félnégy órakor, a gyűjtőfogház
igazgató épületének földszintjén. Éjszaka tízenkét órakor villa-

moson szállították ki nyolcvannégy túszt. Ezeket a földszint lábszéles központi fűtésrostélyán állították fel. Egy kukkot sem volt szabad szólások, csak őrzők durváskodhattak velük. Reggel négy óráig tartott a túsztok rabfelvétele. Ekkor az egyes csilagokba kísérték őket, amelyekben sietve helyet teremtettek számukra. Súlyos börtönre ítélt bűnösöket vittek közös zárkákba, hogy a túsztokat magáncellákba tehessek. Ugy lökték be őket a szűk börtönökbe. Le kellett feküdniük a gőzölgő, párás ágyba, amelyből az imént kelt fel valamelyik gonosztevő. És alig hogy lepihentek ezek a szerencsétlen túsztok, a leslyukon át kikérdezték őket, hogy mi a vallásuk és akarnak-e papot, mert elérkezett az utolsó hajnal.

Zboray Miklós, Haller István, Rdth Endre, Landauer Béla úgy örülnek a száraz kenyérnek, amit hoztak nekik, mintha a Gerbeaud süteményeit kapták volna. Sürgés, forgás, jönnek a látogatók, sirnak az asszonyok, keserves szívvel bucsuznak a túsztok. *Sándor Pált* elvezetik a szobából, de pillanat múlva visszajön és mélyen meghajol egy gyerekember börtönhivatalnok előtt.

— Bocsánatot kérek, elfelejtettem elköszönni. Ezer bocsánat . . .

Wekerlét, Szurmayt, Szerényit a kórházépületben találom. Ők már nem túsztok, hanem politikai bűnösök. *Szerényi* elhaló hangon mondja:

— Mi lesz május elsején? Azt hiszem, itt vérfürdőt fognak rendezni.

A gyengélkedő *Wekerlére* durván rászól egy börtöntisztviselő:

— Ha beszélek magával, álljon fel! Maga itt már nem miniszterelnök, nem kegyelmes ur, hanem rab.

És *Wekerle* egy szót sem szól, hanem törődött testével csendesen feláll . . .

Levegőben, a kapura kiakasztanak egy fáblát:

Május 1-én

a világ proletáriátusának nagy ünnepe folytán
nincs látogatás!

Világ proletárjai egyesüljete!

Világ proletárjai egyesüljeteK — a gyűjtőfogházban?

Egy mentőkocsi érkezik a fogház elé. Egy szőkebajszu fiatalembert emelnek hordágyra. Feje vastag kötésben, arca bekötve, karja felkötve. *Dormándy Géza* vezérkari testületi alezredest hozták be. Mi történt vele? — kérdem.

— Öngyilkosságot akart elkövetni a Markó-utcai fogházban, — szól a válasz.

Öngyilkossági kísérlet? Furcsa. És a keze, meg a feje van bekötve . . .

A villamos megint csak kisirt szemű asszonyokkal van tele. Egy fiatal asszony azt mondja, hogy rá sem ismert az úr-
ra. Mellettem ül *Kornfeld Pálné* báróné. Sir, keservesen zokog:

— Most megyek a papához. Nagyon rosszul van.

Ebben az időben mondtak le az orvosok édesatyja, *Weisz Manfréd* életéről.

A Maglódi-úton szuronyok közt asszonyokat és férfiakat vezetnek a gyűjtő felé. A debreczeni túsokat. Utközben lobogózzák a házakat, az utcákon vörös diadalívek és az országban ijesztő a kétségbeesés. A románok már a Tiszánál értek el és Kőbánya hangos a daltól.

— Ez a harc lesz a végső . . .

(--d.)

Kilencvenkét magyar tisztet gyilkolt meg Szamuely Oroszországban.

Hogy ítélt halálra Szamuely? — Nick Gusztáv karrierje.

Januárban történt még, hogy egy *Kennedy Kertész* István nevű főhadnagy, volt londoni követségi titkár, megjelent az államrendőrségen és súlyos vádakát emelte *Szamuely* Tibor ellen. Azt állította róla és levelekkel és hiteles tanuvallomásokkal bizonyította, hogy Szamuely Tibor Oroszországban kilencvenkét fogoly magyar tisztet, akiket azzal vádolt meg, hogy ellenforradalmi mozgalmakban vettek részt, legyilkoltatott. A rend-

Őrség meg is indította ez ügyben a vizsgálatot és letartóztatta a szökésben lévő Szamuely Tibort, akit azonban később a rendőrség Böhm akkori hadügyminiszter parancsára hamarosan szabadon bocsátott. Kennedy Kertész István neve még egyszer szerepelt azután a lapokban: a proletárdiktatura kitörése után, amikor a kommunista újság megírta róla, hogy jelentkezett a hadügyi népbizottságnál, ahol Szamuely Tibor közvetlen parancsára letartóztatták. Ez volt az utolsó hír a szerencsétlen főhadnagyról.

Amíg most maga jelentkezett majdnem hófehér hajjal. Egyenesen a váczi fegyházból jött, ahová Szamuely becsukatta közönséges rablógyilkosok közé, akik között a szegény fiatalember három hónap alatt éveket öregedett és megöszült. Felkerestük Pannónia-szállóbeli lakásán Kennedy Kertész Istvánt, aki a következő szennyezésen érdekes dolgokat mondotta el nekünk a Szamuely Tiborral folytatott élet-halálharcáról:

— Szamuely Tibort a háború eleje óta ösmerem, együtt szolgáltunk a 65. gy. e.-ben, ahol ő előbb a harmadik, majd a tizennegyedik pót századnál teljesített szolgálatot. Senki sem szerette. Közönséges jellemű ember volt, lefelé tűrhetlenülül pökhendi és goromba, míg a felebbvalóknak a talpát is megnyalta volna, ha ugyan azok engedék. Legkedvesebb mulatsága az volt, hogy huszáronkéntesi ruhában, monoklival a szemén feszített a korzón. Önkéntes-társai többször megverték árulkodás miatt, mert besúgta őket a felebbvalóknál és még Oroszországban is többször meggyült vele a bajunk: így egyszer a fogolytáborban három-három rubelt csalt ki a szegény hadifoglyoktól valami közös célra, de a pénzzel sohasem számolt el.

— Oroszországban — Isten tudja mi módon — a jelentéktelen kis önkéntes hirtelen nagy ur lett és első dolga volt, hogy, miután *a két Magyarországból küldött vöröskeresztes nővért minden ok nélkül eltétette láb alól*, engem a moszkvai Butinkabörtönbe csuktni, azzal vádolva, hogy én szerveztem a szamarai zendülést. Szamuely halomra gyilkoltatott egy csomó osztrák-magyar tisztet és én is csak a svéd misszió közbenjárásának köszönhettem, hogy kiszabadultam a börtönből.

A bolsevista mozgalom kezdetén jelentkeztem a budapesti rendőrségen bizonyítékaimmal és feljelentést tettem Szamuely Tibor ellen kilenvenkét hadifogoly magyar tiszt legyilkolása

miatt, akiket Oroszországban ártatlanul kivégeztetett. A vizsgálat meg is indult, Szamuelyt letartóztatták, de azután Böhm parancsára beszüntették ebben az ügyben az eljárást. A végén majdnem engem tartóztattak le.

A bolsevik forradalom idején én Ligetfalun állomásoztam, de ezredem Pestre küldött valamilyen hivatalos ügyben és én mitsem sejtve jelentkeztem a hadügyminiszteriumban, ahol azonban már Szamuely volt az ur. Csak mikor szembenállottam vele, ismertem meg a vérebet. Azonnal letartóztatott.

— Népbiztos ur, miért tartóztat le? — kérdeztem megdöbbenve.

— Te nyomorult, — ordított Szamuely — már Oroszországban akártalak *átlyukasztani* (tolvajnyelven annyit jelent, mint agyonlőni) és csak azért lettél póter (azért engedtelek szabadon), mert a svéd misszió *tűzet csinált*, (tiltakozott, vagy más efféle jelentése van.) De most gajdesz küldelek (halálra ítélek) és a hadügyi népbiztos a revolvere agyával személyesen agyba-főbe kezdett verni, amíg előntött a vér. Azután a Lenin-fiuk elcipeltek.

— Másnap már megtartották ügyemben a tárgyalást, amelyen Szamuely volt a koronatanú és ő is tartotta a vádbeszédet. A beszéd nivójára nézve jellemző, hogy Szamuely állandóan a következőképpen aposztrofált engem:

— Ez a pasi.

És feltétlenül halálítéletet kért a fejemre. A forradalmi törvényszék, anélkül, hogy csak egy szót is felhozhattam volna a védelmemre, golyó általi halálra ítelt. Másnap hajnalra már ki is tüzték a kivégzést.

Sikerült kikerülni a végzetemet, mert az egyik külföldi misszió közbelépett és a bolsevikiek előbb a gyűjtőbe, majd onnan a váci fegyházba szállítottak. Elszállításom előtt még egyszer láttam Szamuelyt, aki fölényesen így szólott hozzám: — Most már elhiszed, hogy mi vagyunk az urak!

A váci fegyházban bennünket, politikai foglyokat, egy cellába zártak a dánosi rablőgyilkosokkal, Kolompárékkal, vérfeszítőkkel, betörőkkel, rablókkel, tizszeres visszaeső tolvajokkal. még a legtisztességesebb közöttük Endesz Árpád volt. A váci fegyházban szabóságot tanult és különben

is a legjobb viselettü, legkorrektebb fegyenc volt. Bennünket közönséges földmunkára és más ily efféle dologra használtak fel, az igazgatóság kétszínűen viselkedett velünk szemben és épp úgy bántak velünk, mintha rablógyilkosok lettünk volna. Amikor bekerültem, még ott raboskodott *Nick* Gusztáv is. Egyszer így szólott hozzánk:

— Magas állást kínáltak fel nekem. Nem tudom, hogy elfogadjam-e?

Még néhány napig láttuk, azután eltűnt, később hallottuk, hogy nagy ur lett a bolsevik államban, a Lenin-fiuk vezére. Ugy látszik, mégis elfogadta az állást.

—i.

Mennyivel tartoznak a népbiztosok a Hungáriának?

BCU Cluj

A bolsevik vezérkar, amely négy hónapon keresztül a Hungária-szállóban lakott, ugyanolyan stílusban távozott onnan megbukása éjjelén, mint amilyen stílus jellemzi egész működésének idejét.

A szovjet-ház összes lakói — mintegy kétszázötvenen — négyhavi szállodai szoba, étkezés, kiszolgálás és egyéb munkateljesítmények számláját kifizetetlenül hagyva, angolosan megölték. Az összeg, amellyel a bolsevik lakók a Hungáriának mai napig is adósai, *kétszázhuszezer koronára rug*. A legnagyobb kifizetetlenül hagyott számlaösszeg ebből *Pogány* volt népbiztosé. Lakás, étkezés és kiszolgálás címén *kilencezerhat-száz koronát* tesz ki ezen számla. Sorban utána *László* Jenő, a forradalmi törvényszéki politikai megbizottja következik, szerény *hétézer* koronával. *László* után a sorban a harmadik *Szamuely* Tibor. *Hatezerháromszázegynéhány* koronáról szól számlája. Hogy csak ennyi, azt annak kell tudnunk, hogy *Szamuely* Pesten a Hungárián kívül még három helyen lakott, azonkívül, mint ismeretes, a vidéken is sokat időzött. *Szamuely*

után végül kisebb, négy-öt-hatezer koronás számlák következnek, amelyekkel népbiztosok, politikai megbizottak, termelő- és üzembiztosok stb. tartoznak. Ezeknek a kisebb számláknak élén *Rdkosi* Mátyás népbiztos vezet ötezerkilencszázegynéhány koronával.

Az egyetlen, aki számláját teljesen kiegyenlítve távozott a Hungáriából, *Kun* Béla volt, aki megbukása előtti napon titkárnőjével fizettette ki ötezer koronás szovjet-házbeli számláját.

(r. k.)

A vörös őrség titkaiból.

Már tömegesen nyilvánosságra kerültek azok az emberkez- zások, vérengzések, melyek a proletárdiktatura egyik főbűnét képezik; ehelyütt néhány esetet ismertetünk azok közül, melyek a főkapitányságon vizsgálat tárgyát képezik és élénk színekkel esze- telik, hogyan sáfárokdtak a vörös őrség a köz- és magánvagyonnal, hogyan festett a *becsület* a proletárdiktatura alatt.

Jancsik barátja.

Dániel Tibor báró, volt főispánnak, a Bajza-utca 8. szám alatt van gyönyörűen berendezett villája. A báró a kommunizmus elől Budapestről elmenekült és a palota gazdátlan maradt; illetve ha- marosan gazdája akadt egy *Kada* nevű politikai megbizott szemé- lyében. Ez a *Kada* a vörös őrségnél teljesített szolgálatot, erre való képesítését, mint lakatos szerezte meg. *Kada* derék élettársával, aki a kommün előtt még cseléd volt, elfoglalta a *Dániel*-palota legszebb lakosztályát, összehordatta a házból a legényesebb bu- torokat, szőnyeget, a bárónál is bárósabban rendezkedett be, de erre szüksége is volt, mert nagy vendégségeket adott, a kommün társadalom korifeusait fogadta.

Bár *Kadának* és *gögös* nevének ez semmiképpen sem volt ked- vére, a palotába más prolikat is utaltak be, köztük a régi rendőr-

ség egyik díjnokát. Az új lakók a ház kapujára kitétték a táblát: *Itt proletárok laknak*, aztán közös erővel hozzáfogtak a pusztítás munkájához. A báró százezer koronát érő zongoráját levitték a hallba és a kis proli gyerekek egész nap a zongorát verték kézzel-lábbal. Kadáné elvtársnő önagysága finom idegei azonban nem bírták a pokoli zenét és a zongorát elrekvirálta a maga részére, felvitette lakosztályába és... zongorázni tanult. Most aztán a többi házbeli prolik szenvedtek zenei kínokat. Már ez is elkeserítette őket, de még nagyobb lett keservük, amikor azt kellett tapasztalniok, hogy a politikai megbízott elvtárs még a rablóbecsülettel sem bír, a palotát annyira kifosztja a maga részére, hogy a többieknek alig marad valami, amit elophatnának, Kadáné a szövetbutorokból vágja ki a szöveteket és otthonkákat, kosztümöket varrat belőlük, de csak a mások lakásában álló butorokat pusztította így el, a saját lakása berendezését kimélte, amint mondotta, azzal a szándékkal, hogy ezeket, ha egyszer ki kell menni innen, úgy is elviszi magával. Még jobban megharagította az elvtársakat azzal, hogy cseléd-sorba kényszerítette őket, velük takarítottott, mosatót, őket használta küldöncöknek, cselédeknek, aki az engedelmességet megtagadta, azt kiűldözte a palotából. A szintén megkínzott rendőrdíjnok végre is beleunt Kadának magándiktaturájába és feljelentést tett ellenük, sőt talált a vörös őrségen egy vádbiztost, akinek volt bátorsága a politikai megbízott és felesége ellen a vizsgálatot elrendelni. A nyomozók, köztük két régi rendőrségi detektív, kimentek a Bajza-utcába, megállapították a pusztítást, rablást, de amikor hozzá akartak fogni Kadának lakásának átkutatásához, megérkezett a politikai megbízott elvtárs, iszonyu patáliát csapott, megkérdezte a detektívektől, *Jancsik* elvtárs tud-e a vizsgálatról és elrohant azzal a fenyegetéssel, hogy azonnal itt lesz *Jancsik*! A prolik, akik pokolian mulatva állták körül a nyomozókat, megerősítették, hogy bizony, itt nagy baj lesz, mert a nagy *Jancsik* csaknem napos vacsoravendég Kadánéknál, és nagyon össze vannak barátkozva, mert Kada az élelmiszer beszerzője *Jancsik*nak. A nyomozók abba hagyták a nyomozást és siettek haza jelentést tenni. A nyomozást nem lehetett folytatni, *Jancsik* barátja tovább garázdálkodhatott, de már nem sokáig, mert egy szép hajnalon megugrott és *Dániel* Tibor báró e célra éppen hagyott butorait sem vihette magával. De a báró felhőneműjét, cüstitjét, ruháit, még sem felejtette ott.

Éhes a szovjetház.

Akkoriban történt, amikor *Haubrich* elvtárs nagyon dühbe gurult azért, hogy a hazatérő vörös katonáktól a vasuti állomásokon elszedik a prédát és a vörösök családtagjaitól, bár a batyuzás meg volt engedve, a pályaudvarokon mindent elszednek, a mi egyébként rendben is volt, mert hol írja meg *Marx* azt, hogy mindenki saját magának rabolhat? De *Haubrich* elvtárs generalisszimusz, aki egyébként igen vidám fiú volt és a kis Vágó (össze nem tévesztendő a szintén generális népbiztos nagy-Vágóval!) társaságában az Angol-parkban a szigorú szesztilalom dacára is sürtien be- és kirugott, az ilyenekben nem ismerte a tréfát, dörgedelmes átiratot intézett Jancsikhoz, azonnal indítson vizsgálatot és derítse ki, kik azok a gazember vörös örök, akik a pályaudvarokon elszedik az élelmiszereket?

A vizsgálat megindult, a pályaudvarokra kimentek a megfigyelő detektívek, különösen a Ferencvárosi pályaudvart figyelték, mert erre panaszkodtak legtöbben.

Befutott egy vonat, tömegesen érkeztek a batyuzók és nem bántotta őket senki; még csak meg sem lettek szólítva. Befutott egy másik vonat, az ezzel érkező batyuzók egyikét-másikat, megvizsgálták a közlélmzési bizottság kiküldött őrség tagjai, de ez alkalommal sem vettek el senkitől semmit. A detektívek már azt hitték, hogy az őrséget valaki figyelmeztette a figyelő detektívekre, amikor befutott egy harmadik vonat, az ezzel érkezőket a vörös örök megrohanták és elszedtek mindenkitől mindent, ha csak egyetlen csirkét, vagy két tojást hozott is. A rekviráló-fülke egykettőre megtelt mindenféle jóval, a kifosztott emberek jajveszékelték, káromkodtak, de eredménytelenül, senki sem kapott vissza semmit. Most a detektívek közbeléptek és a következőket állapították meg: közvetlen a vonat beérkezése előtt az őrség a szovjetházból telefonparancsot kapott, hogy legkésőbb délig, a szovjetház konyhája számára szállítsa be a következő élelmicikkeket:

42 darab baromfit,

150 darab tojást,

5 darab sonkát,

10 kiló vaját, stb., stb., a kapott parancsra az-

után vettek mindenkitől mindent, mert így jut is, marad is. Így szállították a batyuzók, a szegény, éhes szovjetháznak az ételmet.

Másnap azán **Ran Béla** civtárs, mellét kidüllesztve szavalta az éhes proletároknak, hogy a szent ügyért tovább kell szenvedni, éhezni. — Mi is veletek koplalunk!

A tellivérek.

Mikor hirtelen becsapott a sokáig késlekedő Isten-nyíla a szovjeturalomba és mindenki futott a merre látott, a főkapitányság átvételénél az egyik istállóban találtak két pompás paripát, melyeknek hirtelen nem akadt gazdájuk. A nyomozás hamarosan kiderítette, hogy a lovak **Jancsik** magánfogatát húzták, az irni-olvasni alig tudó vörös őrparancsnoknak, aki azelőtt a kedves életepárijával odubán lakott, az örült dr. **László Jenő** eme kreaturájának magánfogat kellett, tellivérlovakkal. A rendőrségen azt tippelték, hogy ezeket a lovakat bizonyosan lopták valahonnan és nyomozni kezdtek a jogos tulajdonos után, kiderült azonban, hogy a lovakat vették Bécsben, 50.000 koronáért. A szellemi termékek népbiztossága egyik alosztályának vezetője, **Maróczy**, a híres sakkjátékos vásároltatta a kommunizált **Beketow**-cirkusz számlájára és odaajándékozta Jancsiknak. Vajon **Beketow**ék tudtak-e ezen ajándékról, majd a vizsgálat fogja kideríteni, tény az, hogy ugyanakkor **Beke-**towék számára is vásároltak néhány lovat. A szép lovak dacára a nagy Jancsiknak gyalog és mezitláb kellett kétszer is megszökni a főkapitányság épületéből.

Veszélyben a proletárdiktatura.

Ki nem emlékszik ama májusi napra, amikor megkönnyebülő szívvel magunk is azt hittük, vége a proletárdiktatura rablógazdaságának? **Hogyne** hittük volna, mikor ők maguk ordították tele Budapest utcáit és minden épkezláb embert fegyverbe szólitottak. Másnap azonban **Haubrich** fegyverbe erőszakolta a vasasokat és gyári munkásokat, ezzel éltető injekciót adott a szegény Magyarországot pusztító rablóbandának.

Azokban a napokban feltűnt, hogy a már jóval előbb elrekvárt **Auer** és **Engel**-féle raktárból (Szent István-tér 12), proletárok csomagokat hordanak ki. Annak a nyakunkon ülő rablóbandának mindegyik tagja rabolt, sikkasztott, lopott, de mirdegyiknek maga

felé hajlott a keze és egyik se látta szívezen, ha az ő részesedése nélkül rabol, lop. Így volt ez a Szent István-téri esetben is, a központi nyomonzó osztályt utasították, azonnal állapítsa meg, mi történik az István-téren?

Az Auer és Engel raktárban voltak elhelyezve mindazok a ruhák, szőnyegek, felhőrneműek és dísztárgyak, amelyeket a tulajdonosaik által hirtelen elhagyott burzsóá-lakásokból raboltak össze a vörösök. A raktárt egy *Faragó* András nevű elvtárs gondozta, a raktárban levő ruhák értéke jóval meghaladta a két millió koronát. A raktár felett *Hevesi* Zoltán elvtárs (a népbiztos őse) rendelkezett.

Mikor a detektívek a raktárba jutottak, ez már teljesen ki volt fosztva és *Faragó* András azzal védekezett, hogy néki *Hevesi* Zoltán és *Sámuel* Izsó azt parancsolták, *ossza ki az egész raktárt a prolók között*, mert a diktátura veszedelemben van, rövidesen megbukik és kár lenne, ha a burzsujoknak visszajutna a sok értékes holmi. De *Hevesi* és *Sámuel* Izsó elvtársak ez alkalommal sem feledkeztek meg magukról, mert két nagy angol utazóböröndöt telegyömöszöltettek mindenféle széprel és jóval, de pechökre a nyomozók előbb kerütek a raktárba, mielőtt onnan a böröndöket elvethették volna. A mi pechünkre pedig a proletárdiktátura akkor még nem pusztult el, de később mégis. Adjunk ezért is hálát az égnek. Inkább későn, mint soha.

H.

Napdijasból külügyi népbiztos.

Kun Béla pályafutása.

Ezerkilencszáztizenkilenc augusztus egy. Az utolsó szovjetülés. Egy fej: okosan gömbölyű, apró vizsgáló szemek és husos életveg ajkak, melyeket most befelé harap, mintha valami nagy tűzön égette volna meg azokat. Élettelenül a levegőbe mered, mintha mások által láthatatlan borzalmat szemlélne, mintha küzdene az ismeretlen iszonyattal, szinte beszél hozzá, szája meg-megrándul, de hang nem jön ki a torkán. Egyszerre hirtelen végeszakad a remény-

fejen küzdelemnek. A fej kacsuklik. Sir... artikulálisan, vékony állati bögés a határtalan, bús magyar hullamezők felett.

A jelene: egy órási fej, amelyet nem bír el a törpe mult. Szinte összeroskad képzeletében. Kis újságíró. Kétségtelenül kissé feslett ruháju riportter, aki reggel lekendözve fut el a vármegyeházára, mert jaj, mint mindig, szinte már kötelességszerű pontossággal ismét etaludta az időt. És a főjegyző ur nyilván nem hosszabbítja meg miatta a hivatalos óráját. Nyár van, tikkasztó dél, a nap már-már felolvaszítja a kavás aszfaltot, amely a világvárosokból eljutott ide, a kolozsvári Kikakker elé. A kis kopott újságíró hatosait számlálgatja a kávéház fényes tükörablakja előtt, mert apja szegény falusi segédjegyző és így bizony nem jutott neki mindennap ebédre. Ó, szomorú élet volt ez így. Dehát az ágyban dögleni, azután a kávéházak előtt keringeni, várni az ismerős palit, akit egy ebéd vagy vacsora erejéig meg lehessen vágni. Azután ismét azt a szívet-lelket felaprózó szenzációvárástól fülledt lötés-lútas, amely a riportter napját reggeltől estig képezi.

— Mi lesz már velem, hát sohasem lesz vége ennek?

Marx és Engels könyveit olvassa. Természetesen ráösmé. Ez az. A töke. Este bevetődik a munkásotthonba. Tátott száju munkásoknak magyarázza a vad nyugati írásokat, egészen belepirul az indulatba, apró, tömési kezelt dühösen dobálja a levegőben: mint két gumidabot. Később... Őz van. A keleti szél sűrű hideg esőt hozott, a messzi havások felől. A rongyos ember beszél. Lázik. Tetszik: ép oly rongyos ember, mint mi. Azután jön a fálm: rendőrség. Fogház. Kitiltás. És most hova? Budapest messze van, nagy város az ágrólszakadt kis újságírónak, Kun Bélának. Vagy talán haza az öreg szülők nyakára? Levelek ostromolják Kolozsvárt. Csak még egyszer. Egy Schwartz Miksa nevű ügyvéd megsajnálja, eljár az érdekében. Napidíjas lesz a munkásbiztosító pártárban. Jönnek ismét az előbbi vergődések, de újságírás nélkül. Beleveti magát egészen a „mozgalomba”. A „mozgalom” két vagy háromszáz munkás, de ő mindig úgy ejti ki ezt a szót, mintha földöntúli jelentősége volna. A gondolat már egészen maga alá temet. Hagyja magát vinni, mint valami lavina által. Most már mindig a piacon ágál. Az emberek megmosolyogják. Jó fiu, léha, könnyelmű, de egy kicsit mindig a fellegekbe mászkál. Csak féllábával

van lent a földön. De azzal persze el-elbotlik néha. Fogalmazt lesz, majd igazgató a pénztárnál. Kisebb hiány. Ezernyolcszáz korona az egész. A barátai összeadják neki. Kiderül, hogy nősilnr akar, arra kellett a pénz. Megkönyörülnek rajta, nem csapják e egészen, az igazgatóból ismét szürke napidijas lesz. Szürke, cinikus fölényeskedő ember, aki így akarja elleplezni a világ előtt, hogy megalázottnak érzi magát. De mégis: valahogy már rendbe kell szedni az életét. Szegény zsidólányt vesz el feleségül. Magához állt. Több már nem oly hangos, a szégyen zárkózottá teszi.

Azután megharsannak a világháboru izzó kürtjei és a béke Jerikó-falai borzalmas robajjal dőlnek össze. Az egész „mozgalom“ a háromszáz munkás is bevonult majdnem egy szálig. Kun Béla is beöltözik az angyalbőrbe. Bátor, jó katona. Egyszer bátyjával Kun Sándorral egy ezred életét menti meg a fronton. A vitézi becsület híre elérkezik Kolozsvárra is, a helyi lapok dicsérőleg irnak róla. Egy kevés balzsam a régi fájó sebre. Orosz fogságba kerül. Ott nem tagadja meg magát. Kétszer is megsebesül a szi-bériai fronton, a csehek elleni küzdelemben. A Kremiben agitátor-képző iskolát vezet. Egy fedél alatt lakik Leninnel. A moszkvai ellenforradalom idején harminc katona élén megrohamozza a főpostát. Majd kiveti őt magából a nagy orosz erjedés, mint égő ház a tüzes permét. Gyujtson föl mást, távoli, békésen alvó városokat és országokat is. Paulk Béla cs. és kir. főhadnagy segítségével, aki ott egy osztrák-magyar vöröskereszt missziót vezetett és akit az orosz tüzvész bolsevik szinüre festett, került haza Magyarországra, hamisított irásokkal és utlevelekkel. Egy kis kétszobás lakásban huzta meg magát az Ügynök-utcában feleségével és hároméves kis leányával. Mikorra észrevették, hogy itthon van, már lángban égett az egész gyárváros. Az orosz pénz szagára összegyültek az éji vadak, rettenetes hordák ömlöttek hozzá, puposok, le-kisüketek s olyanok, akik egyenesen a börtönök éjszakájából hozták osztálygyűlöletüket. Ebek, akik üvöltöttek egy orosz rubelért. Szegény kis csunya nők, akiket megtagadott az élet és akik anyák akartak lenni a „mozgalomban“. Hiu és hatalomra vágyó munkásvezérek, akik ezen a részeg és örjögő karneválon akartak lenni a legjobb fánecosok s akik észre sem vették, amikor az áradat már elragadta őket. Nyilván néhány hosszuhaju szent is előbujt a budai esőszkunyhókból a boszorkányszombat tiszteletére. Tolsztojánusok és más jószándéku és bolond anachoréták, akik szomju-

ságukban egy kevés vérrel akarták felszentelni az új templom padlóját. És az egész zokogó, fivöltő, örvénygő tömeg élén ott haladt a kis sikasztó, kolozsvári napidíjas, égrefordult szemekkel, mint a kereszttel a szentpétervári Gapon lelkész. Az égre fordult szemek valami fanatikus, soha nem látott mennybe meredtek, ahol az örökkévalóság trónján isten helyett Lenin ül és új, logikusabb rendbe kényszeríti a bolygók futását.

Azon az emlékezetes augusztus elsejei délutánon fordultak először a föld felé az örült szemek és látták meg először — legelőször! — az alatta tombolva ordító, embervértől szennyes, csúf sokaságot. De akkor már mindennek vége volt. A szemekből patakzó könnyek lemosták a kis napidíjas arcáról a világhorradalmi álmok rákendőzött, hű festékét s a husos, élveteg ajkak vadul sirni kezdtek. Mint egy tchetlen, beteg állat, akit megütöttek. A sikasztó kis dijak sírt, akit elemi, irtózatos detonáció repített fel a magasba és most, amikor visszahullott, megütötte magát a földön.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A forradalmi törvényszék működése.

A proletárdiktatura kikiáltását követő napon a kommunisták rátették kezüket az igazságszolgáltatásra is. Szédett-vedett emberekből megalakították a vésztörvényszéket, vádbiztosokat neveztek ki, akik nyomban eltávolították állásaikból úgy a felső-, mint az alsóbíróságok vezetőit s helyükbe teljesen obskurus, kétes jellemű és egzisztenciájú embereket neveztek ki. A bírák és ügyészek négy és fél hónapon át a legkínosabb bizonytalanságban éltek, mert folyton azzal rémitgették őket, hogy minden nyugdíjogosultság nélkül el lesznek bocsátva. Az összes forradalmi törvényszékek politikai megbízottjává dr. László Jenő ügyvédet nevezték ki, aki bosszút állt mindazokon, akik valaha nem pariroztak neki.

A budapesti forradalmi törvényszéknek Rákos Ferenc, majd később Hókáde Antal voltak az elnökei, de ha halálos ítéletet kellett hozni, minden egyes alkalommal kölcsönkérték a terroristák véreskezű vezérét, Cserny Józsefet, aki szavazó bi-

rákul két terrorista-katonát hozott magával és minden lelkiismeretfurdalás nélkül pár pillanat alatt meghozták a halálos ítéletet. Likvidáló-bizottságokat is alakítottak, amelyek átvizsgálták a régi igazságszolgáltatás folyamatban levő ügyeit és azokból rengeteg sok ügyben megszüntették az eljárást. Ha proletár volt a vádlott, azt azonnal felmentették, ha burzsoárról volt szó, úgy tovább folytatták ellene az eljárást. Rendkívül sok olyan ítéletet hoztak, amelyek egyenesen kuriozumszámba mentek. Így szinte mindennapos eset volt, hogy a vádlottakat tébolydában eltöltendő fogságra ítélték. Megtörtént az is, hogy egy egyetemi hallgatót, aki kabátot lopott s azzal a védekezéssel állt elő, hogy tüdővész, szanatóriumban eltöltendő fogságra ítélték. Ifjú *Spolarits* György kávést, mert ismerőseinek azt mondta, hogy közeledik az ellenség, rémhírterjesztésért 15 évi fegyházra ítélték.

Az ügyvédeknek eleinte nem engedték meg, hogy a forradalmi törvényszék tárgyalásain megjelenhessenek és védhessenek. Később néhány kommunista-ügyvéd közbenjárására mégis csak némi szerephez juthattak az ügyvédek. Amde *Hikáde* Antal elnök csakhamar a következő rendeletet bocsátotta ki:

A Budapesti Forradalmi Törvényszék Elnökétől.

Nap-nap után előfordul, hogy ügyvédek, kik mint közvédők tárgyalásra beidézettek, közbenjárnak a forradalmi törvényszék vádbiztosságainál és egyéb segédhivatalaiban más ügyek sürgetése iránt és befolyásolni igyekeznek a bírákat és vádbiztosokat. Ez az állapot egy visszaélés a védőknek fentartott jogokkal, befolyást és protekciót a forradalmi törvényszéknél megtérni nem lehet. Ezért elrendelem, hogy védők azokon az ügyeken kívül, amelyeknek a védelmére berendeltettek, épp azon módon kezeltesse, mint a nem közvédők. A közvédői lajstromba való felvétel senki részére külön jogokat és több szabadságot nem jelent. A forradalmi törvényszék nincsen arra berendezkedve, hogy privát emberek zavarásaival munkájában feltartsák.

Budapest, 1919 július 23.

Hikáde,
a forradalmi törvényszék elnöke

A forradalmi törvényszék vádbiztosai és bírái a következők voltak: Elnökök: Rákos Ferenc, Jancsik Ferenc, Cserny József, Hilkáde Antal. Bírúk és vádbiztosok: Kádár Imre író, Siegler Béla ügyvéd, Kégl Ferenc esztergályos, Székely Béla ügyvéd, Székely Lajos vizsgálóbíró, Vass Károly bíró, Aranyiczky Sztankó ügyész, Harsányi János géplakatos, Bodon János famunkás, Paál Endre rendőrfogalmazó, Gombár Ferenc, Pattián János, Orbán Lajos, Kovács Gábor, Halva Sándor géplakatosok, Heller Tivadar ügyvéd, dr. Trattner Árpád ügyvéd, Kerekes Ferenc magántisztviselő, Mocsai István lakatos, Büchler Árpád jegyző, Nyári János, Szmecana József, Meylinger István, Szappanos József, Sauer Imre, Földes Sándor, Milotai Elemér vasasok.

Amikor a csehek megmozdultak, a kommunisták kormányja alaposan tartott attól, hogy az ellenforradalom hamarosan kiüt. Ekkor elhatározták, hogy túszoikat szednek a társadalom minden rétegéből. Terrorista-katonák éjszakánként idején megrohanták a családi szentélyeket és elhurcoltak férjet, szülőt, testvért. Ezeket felölték egy autóra, amely százával szállította be az áldozatokat a Markó-utcai fogházba, amely csakhamar szűköské bizonyult. Innen, miután nem volt elég hely, a túsok nagyrészt kivitték a gyűjtőfogházba, majd amikor ez a hely sem tudta befogadni a foglyokat, csakhamar fogháznak rendezték be a rákospalotai leányjavító-intézetet is.

A Markó-utcai fogházban volt a legrettenetesebb a foglyok helyzete. Napokon át nem kaptak semmit enni és amit a túsok kétségbeesett hozzátartozói bevitték a fogházba, azt a vádbiztosok és ezeknek személyzete ellopta. De nemcsak az emivalót lopták el, hanem a túsok számára bevitt ruhaneműek, ágytakarók és evőeszközöknek is lábuk kelt. A nagy apparátus mellett megindított nyomozás már is rendkívül sok érdekes adatot derített ki, a vádbiztosok és az igazságszolgáltatást bitorló más egyének garázdálkodásairól. Lent a fogházban durva és kegyetlen bánásmódban volt részük a raboknak. Kecskés Imre őrmester, ez a minden emberi jóérzésből kivetkőzött fenevad minden este azzal rémítgette a foglyokat, hogy másnap reggel kivégzik őket. El lehet képzelni, hogy az éhségtől amugy is elesigázott szerencsétlen embereknek milyen gyötrelmes éjszakájuk volt. A fogházban napirenden voltak az öngyilkossá-

gok. Szerencsétlen emberek nem bírták ki idegekkel azt a sok gyötrelmet, amiben részüik volt és meg akartak válni az élettől. Ki az ereit vágta föl, ki pedig, mikor kihallgatásra vitték, levette magát a második és harmadik emeletről az udvar kövezetére. A terroristákból álló őrszemélyzet nemcsak hogy nem sietett a vérükben fetregő öngyilkosok segítségére, sőt ellenkezőleg, bakancssarkaikkal össze-vissza rugdalták őket, hogy minél gyorsabban leheljék ki lelküket.

A gyűjtőfogházban már sokkal türethetőbb volt a foglyok helyzete. László Jenő politikai megbízott, aki annakidején maga is itt volt letartóztatva, egy enyhe pillanatában megengedte a politikai túszoznak, hogy egész nap kint lehessenek a fogház udvarán s megengedte azt is, hogy hozzátartozóik minden nap meglátogathassák őket és élelmiszereket vigyenek ki nekik. Elképzelhető, hogy a villamosok csak úgy ontották ide ki a sok embert. A gyűjtőfogház valóságos bucsujárás színhelye lett. Itt volt letartóztatva túszként József főherceg fia is, akit Somsich gróffal együtt, amikor Ausztriába akartak átszökni, fogtak el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A gyűjtőfogházban napról-napra változott a foglyok számaránya. Az entente-missziók mégis számos embert szabadítottak ki, többek közt Dormándy ezredest és a budapesti pénzügyintézetek több igazgatóját is, akiknek helyébe azonban rögtön újabb és újabb fogolyszállítmányok jöttek.

A proletárdiktatura bukása után, amint Friedrich István kormánya átvette a hatalmat, nyomban szabadlábra helyezték nemcsak a túszoikat, de azokat is, akiket a forradalmi vérsztörvénysszékek súlyosabb és hosszabb tartamu fogságra ítéltek. Az ügyészség pedig nyomban körlevélben szólította föl az összes szabadlábra helyezett túszoikat, hogy tegyenek jelentést arról a bánásmódról, amelyben fogságuk tartama alatt részüik volt és nevezzek meg azokat, akik velük durván és illetlenül viselkedtek. A válaszok nagy része már be is érkezett és akik ellen panasz emeltetett, mindannyian el fogják nyerni majd méltó büntetésüket.

A forradalmi törvénysszékek összesen 16 embert ítéltek ha-

lálra Budapesten. Ezek közül azonban csak öt emberen hajtották végre az ítéletet a többinek büntetését kegyelemből 15 évtől életfogytig tartó fegyházra változtatták át. A kivégzésnél a vádbiztosok is jelen voltak, akik maguk vezényelték a sortűzetet. A legutolsó kivégzést Horváth István vádbiztos vezényelte, akinek intésére Herczeg Géza magántisztviselőt lőtték agyon. A foglyok nagyrésze súlyosan megkínzott állapotban került be a Markó-utcai fogházba. Így dr. Horváth Béla székesfevárosi fogalmazót borzasztóan megkínzották, mert egy üzlet kirakatából letépte a „Világ proletárjai egyesüljete!” című plakátot. A feje több helyen be volt zúzva, minden egyes testrészén zúzott seb volt konstatalható s még jóformán magához sem térhetett, már a forradalmi törvényszék elé állították, amely három évi fegyházra ítélte. Ugyanilyen állapotban került be a fogházba Novoszeliczky rendőrkapitány is s egy fiatal, 15 éves diák, akik mindaketten napokon át eszméletlenül heverték cellájukban.

A terroristákból álló őrszemélyzet egy csepp jóindulatot sem tanusított a szerencsétlen emberek iránt, hanem durvaságaikkal még inkább tetézték szenvedéseiket. A fogház derék orvosát, Dr. Ötvös Józsefet, aki segítségére akart lenni a megkínzott embereknek, eltávolították állásától és megfenyegették, hogy vele is végezni fognak. Ötvös dr. iránt igen nagy hála voltak lekötelezve a tűszok, mert mindenkin, akin csak lehetett, segített. A vádbiztosok azután más, nekik megfelelő orvosokat alkalmaztak a fogházban.

A rendőrség néhány nappal ezelőtt letartóztatta a vádbiztosok tekintélyes részét és Kecskés őrmestert is, akik ellen rendkívül sok bizonyíték gyűlt már össze. Dr. László Jenő ügyvéd önként jelentkezett az ügyészségen, ahol azzal a védekezéssel állott elő, hogy ő sok emberen segített. Persze, e védekezés nem sokat jelent, mert a terhelő adatok sulya oly nagy, hogy ezek a vérszomjas és kegyetlen emberek sem kerülhetik el büntetésüket. Dr. László Jenő politikai megbízott ellen külön eljárás folyik az Ullmann bankigazgató terhére elkövetett lopások miatt. László ugyanis a saját lakásába vitette el Ullmann legértékesebb antik butorait és ruhaneműit. Ugyancsak ő volt az, aki a foglyok számára bevitt élelmiszereket maga és vádbiztosbarátaival elköltötte.

Már a kommunizmus bukását megelőző hetekben a forra-

dalmi törvényszék tagjai és vádbiztosai érezték, hogy közeleg a vég. Az utolsó napon, amikor már nyilvánvaló volt bukásuk, az esti órákban behatoltak a hivatalos helyiségekbe és sok fontos okiratot megsemmisítettek. Trattner dr. vádbiztos pedig le-sietett a fogházba és kieresztette azokat a rabokat, akiknek vallomása esetleg bajba döníthette volna őket. A kieresztett rabok között volt *Schön* Gábor, a többszörös gyilkos is, aki azonban utóbb mégis csak hurokra került.

A túsok hozzátartozói mindent elkövettek persze, hogy kiszabadítsák övéiket. Tudták, hogy egyes vádbiztosok jó pénzért mindenre kaphatók. Adatok vannak arra, hogy tekintélyes és gazdag emberek súlyos százezreket fizettek ki ezeknek a hitvány martalócoknak, amiért ezeket kieresztették övéiket. A vizsgálat, azt hisszük, igen sok érdekes adatot fog napvilágra hozni, hogy a kommunisták hogyan és mennyi pénzért mérték az igazságot. Voltak, akik egyenesen dr. *Rónai* Zolián igazságügyi népbiztoshoz fordultak kérésekkel. Ez a polgári életben oly egyszerű, szimpla ügyvéd, akit már a Károlyi-kormány egyetemi tanárnak nevezett ki, úgy ült bele *Szilágyi* Dezső miniszteri székébe, mint egy modern Anti-Krisztus. Ötletszerűen intézte el a hozzáfordulók kérését. Néha a legméltányosabb kérelmeket is kíméletlenül elutasította, máskor pedig hazudozott, ígért füt-fát, de szavát sohasem teljesítette. Az utolsó hetekben már rémlátomásai voltak. Az volt a rögeszméje, hogy üldözik s vele is végezni fognak. Pedig nem az emberek üldözték, hanem az isteni gondviselés, amelynek büntető keze rá is lecsapott. Most még a bécsi rendőrség foglya ugyan, de remélhetőleg hamarosan haza fogják szállítani, hogy elvegye ő is méltó büntetését.

Kik voltak a túsok a gyűjtőfogházban?

Akiket ártatlanul fogtak el.

A románok nagy offenzívája idején, amikor a vörös hadsereg főparancsnoksága tehetetlenségében csak azt adhatta hírül, hogy a vörös katonák szétzülve, eszeveszetten menekülnek, amikor

Kun Béla a szovjet ükésén gyűlévész bandának, nyomorult esürhének nevezte a vörös katonákat. kiadták a parancsot, hogy a vörös hadsereg érdekében a polgári társadalom tagjai közül túszoikat kell venni. Ez nagyszombaton történt s még aznap éjszaka autókon hurcolták el lakásaikról az ártatlan emberek százait, börtönbe vették őket, ütlegették, éhezették, korbácsolták ezeket az ártatlanokat, akiknek más bűnük nem volt, mint az, hogy polgároknak születtek, munkájukkal, hivatali működésükkel rangot, állást, tekintélyt és vagyont szereztek s bűnös tétlenséggel túrték, mert akkor még túrnók kellett, a proletárdiktatura fékevesztett, pokoli torturáját. Sok száz budapesti polgárnak kellett hetek és hónapokon át túrni a rabságot, az éhezést, a megaláztatást, míg végre ismét elérhették szabadságukat. E törtélmek napjairól még írni fogunk. Most hiteles okmányok alapján közreadjuk a túszoik és ellenforradalmárok teljes névsorát, akiket husvétvasárnapra virradóra fogatott el a tanácskormány.

Napokon keresztül tartott ez a túszoifogdosás, tele volt velük a Markó-utcai fogház, a gyűjtőfogház és a rendőrség fogdája, a vidékről százával hurcolták fel a túszoikat, akik ellen persze még vádat sem emelhettek, csak fogva tartották őket, hogy ilyen módon is éreztessék a néppel a félrevezetett munkássággal a vallás és gyilkosság elvén felépített hatalmukat.

Az első elfogatások április 22-ikén kezdődtek. És ime, a szinte végnélküli szomorú névsor:

Báró *Groedel* Bernát mérnök, *Czettel* Gyula 76 éves magánzó, *Freudiger* Károly gyáros, *Freudiger* Lipót gyáros, vágújhelyi *Hoffmann* Vilmos szállító, özvegy *Sztankay* Béláné hírlapíró, *Békásky* Elemér főispán, *Dobay* Aurél bankigazgató, *Beimel* Sándor nagykereskedő, *Kovács* Aladár ezredes, *Becsey* Antal mérnök, báró *Dirsztay* Andor, *Freund* Emil mérnök, dr. *Almássy* László ügyvéd, gróf *Festetics* Pál földbirtokos, *Nágel* Marcell nagykereskedő, *Fényes* László hírlapíró, *Huszár* Károly jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Haller* István propaganda miniszter, *Zboray* Miklós, *Ráth* Endre, *Landauer* Béla volt képviselők, *Berzeviczy* Albert, a Tudományos Akadémia elnöke, özv. *Ábrányi* Kornélné *Tömöry* Amália, *Platthy* György volt képviselő, *Goldzieher* Géza papirkereskedő, *Herczeg* Ferenc író, *Sándor* Pál, a közuti vezérigazgatója, *Greiner* Gyula, *Lichtig* Samu, *Freund* Salamon, *Bárdoszy* Gyula ügyvéd, báró *Fidth* Miklós, *Davidson* Horace bankár.

gróf *Eslerházy* Móric volt miniszterelnök, idős *Erödy* Béla tanterületi főigazgató, ifjabb *Erödy* Béla, *Bartha* Ödön volt képviselő, *Baráth* Armin min. osztálytanácsos, *Auer* Róbert nagykereskedő, báró *Kuffler* Dezső, báró *Harkányi* Béla egyetemi tanár, *Döry* Béla, *Szász* Károly, a képviselőház elnöke, *Chonca* Győző egyetemi tanár, *Fellner* Frigyes bankigazgató, dr. *Hellebrandt* János, *Martos* Frigyes mérnök, *Gerley* Lajos, a Központi Telcsarnok vezérigazgatója, ifjabb *Gerley* Lajos, *Grünfeld* Miksa, *Mauthner* Alfréd börgyáros, *Helvey* Tivadar vegyészeti gyáros, *Kende* Tódor, *Dukesz* D. Arnold, báró *Orosdy* Fülöp, *Bachruch* Károly ékszerész, *Bachruch* Albert, *Fittler* Dezső koronaügyész, *Hedry* Aladár, *Kollár* László, *Polónyi* Géza, *Polónyi* Gyula, *Polónyi* Dezső, dr. *Halom* Dezső bankigazgató, *Brachfeld* Sándor kereskedő, gróf *Crouy* Endre, *Szilasy* Zoltán, *Hordaszy* Lajos Máv. igazgató, *Nyékhegyi* Ferenc, *Kirchner* Nándor, *Kirchner* Hermann altábornagy, *Goldschmiedt* Bernát, dr. *Hetényi* Imre detektívőnk helyettes, báró *Lévay* Lajos, *Cristofoli* Vince, *Hegedüs* Lóránt bankigazgató, *Cserny* Károly volt képviselő, *Holczer* Sándor nagykereskedő, *Pál* Alfréd, dr. *Baross* János volt képviselők, dr. *Andrednszky* Dezső törvényszéki orvos, *Baruch* Aladár, *Baruch* Jenő, *Dáni* Béla altábornagy, *Fodor* István vezérigazgató, *Liebner* József, *Liebner* János, *Heinrich* Dezső, *Heinrich* Aladár, *Ehrlich* G. Gusztáv, *Havass* Rezső városi bizottsági tagok, *Bischitz* Salamon, *Berzeviczy* Gábor, *Simonyi-Seniadam* Sándor volt igazságügyminiszter, *Grossmann* Miksa, báró *Fejérváry* Imre, *Deutsch* Antal, *Heinrich* Ferenc kereskedelemügyi miniszter, *N. Domony* Móric, a M. F. T. R. vezérigazgatója, gróf *Crouy* István, dr. *Doktor* Guidó, *Fischer* Emil porcellángyáros, báró *Dirsztai* Béla, báró *Dirsztai* Gedeon, *Brust* Dávid 73 éves, *Zimmer* Ferenc halászmester, *Nagy* Ferenc volt államtitkár, *Biró* Henrik főv. bizottsági tag, *Donner* Gyula bankigazgató, *Fleiszig* Sándor bankigazgató, dr. *Juhász* Andor, az ítélőtábla elnöke, *Dárdnyi* Ferenc, báró *Pollitzsch* Bertold, *Herz* Lajos, *Billitz* Sándor, gróf *d'Orsay* Olivér, *Bachov* Emil vezérigazgató, *Szilágyi* István főreáliskolai tanár, *Csatáry* Gusztáv lelkész, gróf *d'Orsay* Ede százados, *Osztián* Dezső százados, *Ginzeri* Sándor tüzérfőhadnagy, *Rozskos* Mihály Máv. hivatalnok, *Philipp* Frigyes mozdonyvezető, *Möritz* Lóránd főhadnagy (április 23-ikán golyó általi halálra ítéltetett); *Lehmann* István lakatos, *Kovács* István rézöntő, *Petrovits* Antal lakatossegéd (utóbbi hárman ellenforradalom gyanúja miatt), özv. *Luzsénszky* Henrikné

földbirtokos és *Lubbe* Lajos alezredes (értékcsempészség miatt), dr. *Kálmán* Arthur jogtanácsos, *Kálmán* Lázló joghallgató, *Katona* Imre hírlapíró, *Román* János építész, *Grundböck* Sándor tüzérőrnagy, báró *Tallán* Béla volt miniszter, ifj. *Spolarits* György, *Kavovics* Győző orvostanhallgató, *Meszlényi* Pál főispán, ifj. *Meszlényi* Pál, *Meszlényi* Iván, *Luczenbacher* Miklós min. osztálytanácsos, *Kenessey* István földbirtokos, *Herzfeld* Frigyes földbirtokos, *Friss* Zsigmond gyáros, *Szűgyártó* Gyula mézszáros, *Zakar* József utcaseprő, *Gogola* György Nándor asztalos és a felesége (ezek ellenforradalmi nyilatkozatot tettek). Ugyanezen a napön elfogták *Hoffmann* József és *Mikli* György piliscsabai földműveseket gyilkosság miatt, de dr. *László* Jenő parancsára szabadlábra helyezték őket, mert *burzsujt gyilkoltak meg*.

Most ismét a tuzsok listája következik: Dr. *Zsembery* István és dr. *Hindy* Zoltán volt országgyűlési képviselők, *Hazay* Elemér csendőrszázados, dr. *Dömötör* László, a „Hangya“ igazgatója, báró *Kornfeld* Pál, *Weisz* Fülöp, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnöke, *Muzslay* Gyula, *Balogh* Elemér, a „Hangya“ vezérigazgatója, *Keszthelyi* Ernő bankigazgató, *Rákosi* Jenő, a Budapesti Hírlap szerkesztője, *Krausz* Pál igazgató, *Czizniczki* Lajos munkaügyi bíró, *Bräuchfeld* Oszkár kereskedő, *Nigrényi* György ügyvéd, *Elkán* Gyula szücs, dr. *Kmetty* Károly egyetemi tanár, *Füher* Fülöp gőzmalom cégvezető, dr. *Lengyel* Ernő törvényszéki bíró, *Alpár* Ignác építész, *Lukács* Emil téglagyári tisztviselő, *Ledermann* Mór nagykereskedő, *Meskó* Pál, a „Hangya“ igazgatója, dr. *Hecht* Ernő ügyvéd, *Györy* Lóránd, — a kommün bukása után földművelésügyi miniszter lett, — *Erney* Károly bankigazgató, *Simon* Ignác bankigazgató, *Korna* István számvevőségi főtisztviselő, *Bozóki* Ádám ügyvéd, *Méhely* Kálmán államtitkár, *Rubinek* Gyula, jelenlegi földművelésügyi miniszter, — őt véresre verték — *Ottlik* Iván volt államtitkár, ifj. *Barkóczy* Sándor, *Mellinger* Oszkár szappangyári hivatalnok, gróf *Vigyázó* Ferenc, *Jeszenszky* Pál vezérigazgató, *Bamberger* István földbirtokos, *Hennyey* Vilmos postafőigazgató, dr. *Strausz* István, a legfőbb állami számszék elnöke, *Miskolczy* Imre volt főispán, *Foris* Ferenc tüzérszázados, *Holeksi* Agoston plébános, báró *Piret* Jenő joghallgató, báró *Piret* Gyula gazdálkodó, báró *Piret* Gyuláné, gróf *Nákó* Sándorné, gróf *Dessewffy* Aurél, a főrendiház volt elnöke, *Walder* Gyula, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár elnöke, gróf *Wenckheim* József földbirtokos, gróf *Wenck-*

heim Dénes földbirtokos, gróf *Wenckheim* Lajos igazgató, *Mátéffy* Viktor plébános, *Décsy Gyula*, a Mozgókép-otthon igazgatója, *Payr* Vilmos volt államtitkár, *Veith Béla* vasutigazgató, *Szlavek* Ferenc kuriai bíró, *Timon* Ákos egyetemi tanár, *Ferdinándy Géza*, *Szilas* Nándor, *Darányi* Ignác volt miniszter, *Rothkugel* Arnold igazgató, *Weingruber* Ignác kávé, *Karátsony* Lajos volt államtitkár, *Jakabffy* Imre volt államtitkár, *Weimes* Márián építész, *Cseresnyés* Zoltán huszárörnagy, *Székely* Ferenc biztosítási tisztviselő, *Sebestyén* Jenő mérnök — május 22-ikén *golyó általi halálra ítéltett*, kegyelemből *életfogytiglani* fegyházra változtatták át — dr. *Vizkelety* Árpád járásbíró, *Dormándy* Géza vezérkari alezredes, *Becsey* Kálmán, herceg *Odescalchy* Károly főhadnagy, dr. *Kozma* Jenő ügyvéd, *Rapáts* Dezső százados, *Horváth* Elmeér bankigazgató, *Müller* József vezérigazgató, dr. *Szakál* Antal ügyvéd, *Meszlényi* Adrienne, *Brauch* Ferenc hentesnagyiparos, báró *Wolfner* Tivadar börgyáros, *Kovács* Kálmán lelkész, a Bazilika plébánosa, *Porzolt* Kálmán író, *Hacsak* Géza szerkeztő, *Bartha* Albert volt hadügyminiszter, dr. *Erödi-Harrach* Tihamér ügyvéd, dr. *Glücksthal* Samu ügyvéd, *Vörös* László volt kereskedelemügyi miniszter.

Azután április 27-ikén jön a lajstromban *Kormos* Károly detektív főnök, lovag *Bialoszkurszky* Géza detektív főfelügyelő, utóbbi a gyűjtőfogházban csak háromszor vitték kivégezni — tréfából. Ellenforradalmi agitáció miatt letartóztatták *Miszlik* János egyetemi hallgatót, *Varju* István hivatalnokot, *Somogyi* Károly hivatalnokot, *Fábián* Sándor pákmestert — utóbbi tiz évi fegyházra ítélték, *Schneider* Vencel ferencrendi áldozópapot, dr. *Zsámboky* Pál érseki helytartói titkárt, *Seiler* Mór földbirtokost, *Major* Ágoston gyógyszerészt, *Dékány* Ferenc tisztviselőt, *Kapás* Pál földmivest, *Bóbis* Gyula bérlőt, *Beck* Mór 69 és *Lengyel* Péter 79 éves aggasztánokat, *Gerzsiány* Lajos vaskereskedőt. *Gergely* Ferencné a letartóztatás feletti izalmában beleőrült a fogházból átvitték a Moravcsük-klinikára. Báró *Szurmay* Sándor volt honvédelmi miniszter, *Wekerle* Sándor volt miniszterelnök és *Szterényi* József volt kereskedelemügyi miniszter, báró *Hazai* Samu volt honvédelmi miniszter, *Dani* Balázs tábornok, *Friedrich* István jelenlegi miniszterelnök is mint polgári tús voltak a gyűjtőfogház lakói.

Belefárad a toll a sok száz név leírásába. Öczernél több túszt és ellenforradalmiart tartóztatata le, legtöbbjéről még jegyzéket sem vezettek. A gyűjtőfogház már megtelt a túsokkal, a rá-

kospalotai Ország-héle orgonagyárat fogháznak rendezték be, az aszódi javítóintézetet kiürítették, hogy az elfogott túsoknak legyen helyük. És mindegyik tús külön kálváriát járt, tíz évet öregedett a fogságban, rettenetes szenvedéseket élt át. Ez volt a világot megváltó kommunizmus.

Aki Szamuely holttestét elföldelte.

Beszélgetés dr. Gregórius határrendőr
alezredessel.

A magyar kommunista rémuralom legvérengzőbb és legkegyetlenebb népbiztosa: Szamuely Tibor, mint az ismeretes, a tanácskormány bukása után elsőnek szökött meg Budapestről. A szovjetrendszer többi exponensei még be se csönagoltak, a félelmetes banditák még el se számoltak, Szamuely már autóra kapott és hűséges, odaadó gárdistái társaságában utnak indult az osztrák határ felé, hogy majd Savanyukutnál átszökik Bécsbe.

Mikor Szamuely Savanyukutra érkezett, ott még a hivatalos emberek nem tudták, hogy a terror-kormány szerencsésen elpusztult és Szamuelyt a vörös örök nagy tisztelettel fogadták. Szamuely a határrendőrségen, illetve akkor a vörös őrségen egy ottani politikai megbízott felől érdeklődött, akivel sürgősen akart beszélni. A savanyukuti határőrség vezetője: dr. Gregórius nem tudott felvilágosítást adni a politikai megbízott holléte felől, ami Szamuelyt nagyon bántotta. Ez augusztus elsején, éjjel 12 óraker történt. Szamuely izgatottan és dühösen járka fel s alá dr. Gregórius szobájában és végre is kijelentette, hogy neki kerítsenek egy embert, ha a föld alul is, aki őt azonnal átkísérje a határon, mert neki másnap kereskedelmi szerződést kell kötni az osztrák kormánnyal és ez nem szenvedhet halasztást egy pillanatra sem. Végre megkerült a keresett politikai megbízott, aki mikor meghallotta, hogy miről van szó, egyszerűen megtagadta az engedelmességet. Szamuely, kihotellenül állt a határrendőrségen. Hazaszó utánjárás utánakadt egy Zollner nevű bécsi származású kommunista, aki augusztus másodikára virradó hajnal n elindult Sav-

nyukutról Szamuelyvel Wiener-Neustadt felé. Szamuelynek gyalog szerrel sikerült eljutni a határon lévő Waldheim nevű osztrák kirándulóhelyre, mire azonban ideérkezett, a határfalba megjött az utasítás, hogy a szökésben lévő Szamuelyt le kell tartóztatni. Dr. Gregórius azonnal üldözőbe vette Szamuelyt, akit Wiener-Neustadtban le is kapcsolnak. Mielőtt azonban Szamuelyt a rendőrség kihallgatta volna, öngyilkosságot követett el és meghalt. (Hogy a gyáva népbiztos halála milyen körülmények közt következett be, azt most ne firkésszük. Ne keressük, hogy önkézével vetett véget életének, vagy más módon tűnt el az élők sorából, annyi bizonyos, hogy befejezte galád és boscstelen földi pályafutását. Szamuely halálának hiteles adatai csak később kerülhetnek a nyilvánosság elé.)

Szamuely holttestét Wiener-Neustadtból dr. Gregórius határrendőr alezredes éjszakának idején kocsin hozta Savanyukutra. Gregórius alezredes elmondotta, hogyan temette el Szamuelyt.

— Mikor Savanyukuton az ott nyaraló emberek meghallották, hogy Szamuely öngyilkosságot követett el, a hírt senki se akarta elhinni. Mindenki látni akarta a holttestet. A parasztok nagy csoportba verődve jöttek a rendőrségre és követelték a holttest kiadását, hogy elégecsék. Természetesen, ezt nem engedtem meg, hanem intézkedtem a temetésre nézve. *Savanyukuton és a környéken nem akadt ember, aki vállalkozott volna Szamuely holttestének eltemetésére. Én magam ástam meg a gödröt és éjszaka hantoltam el a holttestet.*

— Nagyon el volt torzulva Szamuely arca?

— Én tudományosan foglalkozom kriminál-antropológiával és megállapítottam, hogy Szamuely igen terheft egyén volt. Koponyaalakzata a primitív, alacsonyrendű emberek koponyájára emlékeztet. Arca nem volt eltorzulva, még halálában is úgy nézett ki, mintha gúnyosan mosolyogna.

Tormássy főhadnagy terroristái az apácakolostorban.

Az ugynevezett „kommunisták“ vérről és gazságokkal fön- tartott uralmának képe még mindig nem rajzolódott ki teljesen

a magyar közönség előtt. Az eddig napvilágra került borzalmak csak egy-egy jelentéktelen epizódját adják a világ legsötétebb és rémségeiben leggazdagabb drámájának: a magyarországi szovjeturalomnak.

Egész rövidre fogva, egy újabb ilyen „epizód“ következik alább a Tormássy-gárda életéből.

A Tormássy-gárda a vörös hadsereg kötelékébe tartozott, egyébként ugyanazt a szerepet töltötte be Felsőmagyarországon — különösen Eger környékén — mint amit Budapesten a Lenin-fiúk töltöttek be. Csak a hatalmuk volt még nagyobb, csak a megbizatusuk volt még fontosabb.

A gárda tagjai egytől-egyig mindenre elszánt, sötétlelkű csirkefogók, régi, ismert börtöntöltelékek. Nagy részük megjárta Oroszországot is, ahol mesteri tökéletességre vitték a kínzások és gyilkosságok „művészetét.“

Maga Tormássy főhadnagy volt az osztrák-magyar hadseregben. Przemyslben került fogságba, előzőleg Höfer egyik hivatalos jelentésében névszerint kitüntették egy merész kirohanásban való hősiességéért. Oroszországban fölcsapott kommunistának és mint ilyen, Kun Béláékkal egyetemben az oroszországi magyar vörös hadosztály szervezője lett. Később aktív részesévé vált a harcoknak.

Családja füzesabonyi származású. Jómódu gazdacsalád gyermeke, száz és jó egynéhány hold földjük mellett Budán van állandó lakásuk. Mire Tormássy — az októberi forradalom után — hazakerült Magyarországra, nyoma sem volt benne az egykori gáláns huszárfőhadnagynak. Mázsás sulyú, hatalmas természetű és mindamellettagbaszakadt paraszt lett. Amolyan ősember-tipust képviselt, aki már nem tud megenni folytonos veszedelmek, folytonos izgalmak, folytonos vérengzés nélkül. A kulturának nyomát is kiirtották belőle a minden aljas indulatot felszabadító és tápláló oroszországi események. Már a megjelenése ijesztő hatással volt a gyöngébb idegzetű emberekre, a testrészei még az ugynevezett erős emberekénél is aránytalanul nagyobbak voltak, arca és folytonosan vérben forogó szemei, borizú hangja pedig semmi jót nem ígértek.

Zászlóaljparancsnoki minőségben osztották be a vörös hadseregbe. Embereit valósággal fanatizálta, a rablógyilkosok és betörők e nagy társaságának ugyszólván koronázatlan kirá-

lya lett. És ez kellett is, mert a Tormássy-gárda szerepe a tábori csendőrség szerepe volt, emellett pedig a „fehér“ községeket is ők festették pirosra. Persze vérrel. A „fehérek“ vérével...

Hogy mit jelentett a vörös hadsereg kebelében ez a szó: *tábori csendőrség*, azt minden fronton harcolt vörös katona jól tudja. A tábori csendőrök alkották ugyanis a második védelmi vonalat, amely gondolkodás nélkül halomra lövöldözte az első vonal legénységét, ha az futni próbált, vagy ellankadt a küzdelmekben. Ezek hajtották rohamra a nem szervezett munkásságból alakult ezredeket, ezek hajtották rohamra és előre a magyar falvakból verbuvált és besorozott vörös katonákat, szuronyyal, korbáccsal, gépfegyverrel. Mint ahogy Leninék tanulták a cári Oroszország katonai vezetőitől...

És a Tormássy-gárda éppugy, mint vezére, nagyszerűen betöltötte sokoldalú hivatását. Fűzesabonytól Budapestig, nyílt vasúti kocsiban beszélt Tormássy zászlóalparancsnok július közepén, kedélyes borozgatás közben az alábbi epizódokat:

— A Kassán tuli előnyomulás közben történt, hogy az egyik erdélyi székely hadosztály *megszaladt*. Megjétek a csehektől, akik ekkorra összeszedték magukat egy kocsit és ellen-támadásba mentek át. A hadosztály politikai megbízottja persze nyomban telefonon értesített, mire én azonnal kiadtam a *luknak* a jelszót: megyünk. Elrendeltem, hogy szedjenek össze kétszáz kocsit, pakkoljunk és menjünk. Egy fele tót, fele magyar községben voltunk, ahova a fehérek ellen hívtak bennünket.

— Én a biróval beszéltem és megmondtam neki, hogy félórán belül ötven koci álljon elő. A biró azt mondta: nem ad kocsit, mert kell a mezei munkához.

— Ejnye az anyád keserves istenit, — feleltem neki — még ellenkezni mersz? Most rögtön intézkedsz, ahogy mondtom, vagy pedig avonváglak!

— Én nem hagyom kifosztani a községünket, — azt mondja a biró.

Engem persze elöntött az epe, már akkor felelni sem tudtam. Csak fölemeltem a kezemet, aztán zsupsz. Csak egyet kapott a nyomorult, de az aztán jól talált. Rögtön kilökte a nyelvét, azt mondják, a nyaka tört. Egy kicsit rángatózott, aztán vége volt. De kocsit kaptunk, még többet is, mint amennyit kérünk. Nem akartak tölem még egy pontot.

Mutogatta a kezeit és röhögött durván. És folytatta:

— Egy óra mulva már uton voltunk és nem telt bele másik két óra, már találkoztunk a híres székely fiukkal. Jöttek visszafelé, futva. Csak ez kellett nekem. Kiadtam a rendeletet: összefogni őket. Akinél volt fegyver, attól elszedtük és hajtottuk őket előre. Korbácscsal. Hogy ne legyen kedvük még egyszer gyáván megszaladni.

— Nemsokára olyan közel értük a cseheket, hogy rajvonalba fejlődhattünk. A székelyek most is elől. Fegyver nélkül. Ekkorra ott volt már minden szaladó együtt. Az érintkezést is megtaláltuk a mieinkkel: befoltoztuk a frontot. De a székelyeket nem engedték. — Ezek most leckét kapnak tőlem! — mondogattam a fiuknak.

— Reggelre meggyőztük a cseheket róla, hogy nem olyan szabad az út, mint ahogy gondolják. És délre elrendeltük az új támadást. Mikor aztán közvetlenül a támadás előtt voltunk, minden székeleynek odadtunk két-két darab kézigránátot.

— Mikor aztán ők elvégezték a dolgukat a kézigránátokkal, jöttünk mink. Ugy megvertük a cseheket, hogy csak úgy porzott.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Elestek egy szálig.

Most egy más történet következett. Eger környékén ellenforradalmat jelentettek. Az ellenforradalom szájai egy apácakolostorhoz vezettek: — Megálljatok, — mondtam magamban — néktek adok. És bekvártélyoztam az embereimet az apácák mellé. Minden apáca szobájába jutott beönlük egy-kettő.

És mocskos szájjal, durva röhögés közben írta le a hallgatónak a jámbor apácák rémületét, könyörgéseit, meg embereinek garázda viselkedését.

— Egy hétig laktunk itten, — folytatta — fölettünk mindent, felkötöttünk vagy harminc embert, aztán mentünk vissza a frontra.

— És az apácák? — hangzott a kérdés.

— Négyen meghaltak közülük, agyonszerették őket a fiuk.

Ime, így nézett ki a vörös hadsereg tábori csendőrsége és a szovjeturalom a vidéken. Ilyen emberek csinálták és így csinálták.

(2. l.)

Tízmillió aranyrablás József Főherceg kápolnájából.

Az ügyet titokban tartják.

A kommunisták egyik főszéke — mint ismeretes — József főherceg palotája volt. A vörös őrség országos főparancsnoksága székelte itt és irányította innen az ország közigazgatását. Mi sem természetesebb, hogy a legnagyobb rendetlenség, a legnagyobb tolvajlások, fosztogatások, rablások a palotában folytak le s annak tettesei maguk a vörös őrség vezetői, megbízottai és tagjai voltak.

Igy történhetett csak meg az a világszenzációszámba menő templomi rablás, amelyet József főherceg palotájának kápolnájában a kommunista vörös őrök elkövettek. Az arany tárgyak, melyek a templom felszerelését képezték, valamint egyéb elrablott műkincsek nyersarany mennyisége mintegy 80 kilogramm volt. Aranyserlegek, kelyhek, szenteltvíztartók, templomi szertartási felszerelések, gyémánt-, smaragd-, ametiszt-, rubinkövekkel ékesített egyházi felszerelések, történelmi műkincsek, idegen államokból drága pénzen vásárolt egyházi ritkaságok, régiségek, kis egyházi szobrok tüntek el a palotából, illetve a palota kápolnájából. Ezek közül egyedül a nehezebb aranytárgyak, nagyobb serlegek, kelyhek stb., amelyeket a milleniumi kiállításon mint ritkaságszámba menő gyűjteményt tekintettek meg az idegenek is és csodálkozásukat fejezték ki fölöttük a kiállításon. — *tízmillió koronára volt biztosítva.*

A proletárdiktatura bukása utáni napokban, midőn József főherceg palotáját átvizsgálták és a régi leltári jegyzéket összehasonlították a palotában lévő megmaradt értékhalmánnyal, ennek a világszenzációs rablásnak azonnal nem jöttek nyomára, amennyiben a kápolnának eme felszerelése titkos, lezárt, lakatozott ajtók mögött volt és így — érthetően — nem gondoltak azonnal az értékek eltűnéséről. Csak pár nap múltán derült ki a rablás.

A nyomozás, melyet természetesen nagy apparátussal folytattak és folytatnak az ügyben, — mint értesülünk — még nem

fejeződött be, a tettesek pontos neveit még nem tudják, a tényleges rablók eddigelé még nem kerültek rendőrkézre.

Meg kell jegyeznünk, hogy erről az óriási egyi cselekmény nyomozásáról igen nagy titoktartással és a büncselekményről szóló aktákat a legfőbb óvatossággal kezelik s hivatalos kérdézködéskedésre sem nyújtanak ez irányban semminemű felvilágosítást. Nincsen kizárva, hogy titoknak akarják megőrizni az egész ügyet. Ugyanis a főherceg hitelképességét csökkentő a dolog nyilvánosságra hozatala.

Tomán Kálmán.

A megzavart úrnapi körmenet.

Soha annyi vallásos érzés nem volt az emberekben, mint a proletárdiktatura idején. A diktatura pusztított és elvett az emberektől mindent, ami csak elemelhető, de a szívekbe, az érzésekbe nem nyúlhatott bele karmaival. Ezekben a szomorú napokban minden magyar szívében százszoros erővel élt a hit, a meggyőződés. A sok gyötrelm, a szenvedés, a megalázás és nyomorúság egyedüli vigasza a hit, a remény volt. Soha annyian templomba nem jártak, mint épp a kommunizmus napjaiban, noha mikor már mindenkit kiraboltak, mikor mindenükből kifosztották a diktatura uralom letéteményesei az embereket, még a hitükre, a meggyőződésükre is rávetették magukat. Még ezt is sokallották, hogy megmaradt, még ettől is meg akarták fosztani a sokat szenvedett magyarságot.

Tudták jól a vezetők, hogy a butítást, a népcsalást nem lehet sikerrel folytatni addig, amíg az emberekben vallásos meggyőződés, nemzeti érzés van. El kell tehát ezt is pusztítani. Ha ez sikerül, akkor megvalósul, amit hirdetnek: „a teljes szabadság“. A rendszeres aknamunka egyik legjellegzetesebb eseménye a június 22-iki krisztinavárosi úrnapi körmenet megzavarása volt, emberek halálával, sebesülésekkel.

Vasárnap, június 22-én, a Krisztinavárosban megtartották a szokásos úrnapi körmenetet. A körmeneten rengeteg ember vett részt, s a tömegben sokan beszéltek arról az ünnepontásról, ami a várban történt, amikor az úrnapi menetbe egy népbiztos kocsival akart behajtani, ahogy a rendőrcéljába tartott.

Már vége felé közeledett a körmenet, megkerülték az Attila-körutat, átjutottak a Vérmező szélén és visszafordultában a menet az Alagut-utcán át a templom elé ért, amikor az Alagut-utcában a templom bejáratához közel nagy tumultus támadt.

— Le vele! Agyon kell ütni! Nem akarta levenni a kalapját! a szentség felé köpött! — hangzottak fel a kiáltások. A tömeg egy része, amely az Alagut- és az Attila-utca sarkán állott, üldözőbe vette egy menekülő embert. Férfiak, nők futottak az ember után, akit az Attila-utca 19. számú ház előtt utól is értek. Folyamatos kiáltások között zudultak rá az ütések, de egy pár ember védelmébe vette és sikerült neki a pár pillanatnyi zavart felhasználva, belopózni a házba és ott egy tágas ajtómélyedésben elrejtőzni.

A feldühödött tömeg kereste, kutatta, hova tűnt el a szenségtörő. Amíg a tömeg a ház előtt állott, ezalatt az emberek között villámgyorsan terjedt el a merénylet híre. Ingerülten tárgyalták az eseményt és hangos kiáltások hangzottak a tömegből.

A körmenet, élén a pappal már a templomba ért, a kintrekedt tömeg pedig egyszerre csak rákezdett a Himnusra és zugott-zengett a magyar nép imája, míg az éneklők arcán peregetek le a könnyek. Egy csoport megragadott egy vörös zászlót, összetörte és meggyújtotta. A villamosokat megállították, felhívták az utazóközönséget, hogy szálljon le, amit az meg is tett, csatlakoztak az ünneplőkhöz és fehér kendőt lobogtatva, együtt énekelték velük a Himnuszt. A tömeg másik része azonban nem mozdult a ház elől, ahova a merénylet menekült. Az alacsony földszinti ablakokon akartak behatolni a házba, majd a kaput döngötték, hogy adják ki a merénylet. A merénylet pedig, aki már az utcán megkapta a magáét, eljutott a ház belső folyosójára és ott összeesett. Gyorsán két katona állott melléje, vigyáztak rá, hogy tovább ne bántsák. Jöttek a mentők is dr. Körmöczi főorvos vezetésével, de a tömeg nem akarta odaengedni a mentőket. Hadd pusztuljon el, ne segítsenek rajta! — kiáltották. Ezalatt Roch József 23 éves vörös katona, géplakatos bent feküdt a folyosón vérében ázva. Mikor a második mentőkocsi dr. Karikás és dr. Vermes vezetésével megjelent, mégis csak engedett a tömeg és a mentők koponyacsont sérülésével eszméletlen állapotban a XVII. helyőrségi kórházba szállította, ahol a délután folyamán sérüléseibe belehalt. De jöttek a vörös katonák is a mentők után.

A nemzeti tüntetés végén érkeztek a Lenin-fiúk automobilon,

géppuskákkal és fegyverekkel megrakott kocsikkal az Alagut-utcán át. Először a levegőbe lőttek, majd a rémülten szétfutó tömegbe kezdtek tüzelni. A tömeg a lövések zajára fejvesztetten menekült, végig az Alagut-utcán, a Logody-utcán és Attila-köruton át egymást tiporva, hajtva és pár perc alatt megtisztult a tér. A terroristák azonban nem törődtek ezzel és a sarkon levő Philadelphiia kávéház ablakmélyedésébe huzódva, minden mutatkozó alakra tüzeltek.

A templom ajtaja előtt érte a lövés dr. Dénes Artur 51 éves ügyvédet. A bűne az volt, hogy nem tudott elég gyorsan elmene-külni és mikor a Himnuszt énekelték, ő is énekelt és botjával a taktust verte hozzá. Ott esett össze a templom bejárata előtt, bevánszorgott a templomba és ott vérzett addig, amíg a Rökusba nem szállították. A Rökusban másnap meghalt. *Egy Barabás nevű tanítónő* három ujját lőtték el. Megsérült *Koncz Géza 23 éves vörös őr, Komor Mihály 21 éves vörös katona* és még mások.

Mikor már teljesen elcsendesült a tér, egy lelket sem lehetett látni sehol, egyszerre csak megjelentek a terroristák a plébánialakban. Dölyfösen, parancsolva kutatták át az épületet, keresték, ki van ott. Négy pap volt az épületben. Dr. Krizs Árpád lelkész, Becsák Ernő, Jankó István hittanárak és Arvay János tábori lelkész. Mind a négyet elhurcolták a kapitányságra és ott vallatták őket tovább. A papok természetesen nem tudtak a dologról semmit, mert hisz a tüntetés nem volt előkészített ellenforradalom, csak a nép érzése, hazaszeretete nyilatkozott meg a tüntetésben. Nem használt semmit, ott tartották őket.

A Krisztinavárosban hamarosan híre ment, hogy a plébánia papjait elfogták. Hétfőn reggel óriási tömeg gyűlt össze és hangosan tüntettek a letartóztatás ellen, követelve a papok szabadonbocsátását. A rendőrség, miután a tömeget nem akarta fegyverrel szétkergetni, a tüzoltókat hozatta el, akik vizsugarakkal zavarták szét a tüntetőket. A tüntetésnek azonban meg volt az eredménye, a letartóztatott lelkészeket még aznap kiengedték.

A városban pedig e napokban egyébről sem beszéltek, mint a krisztinavárosi ünneprontásról. Ekkor már telítve volt a levegő ellenforradalmi hangulattal és két nappal rá, június 24-én, az ellenforradalom ki is tört.

(—l. —s.)